

DÜNYA KLASIKLERİ Dizisi: 104

BOZKIRDA

(Öyküler)

BOZKIRDA Cumhuriyet Dünya Klasikleri Dizisi'nde Sn. Ataol Behramoğlu'nun izniyle basılmıştır.

Yayına hazırlayan : Egemen Berköz

Dizgi : Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.

Baskı : Çağdaş Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti.

Haziran 2000

MAKSİM GORKI

BOZKIRDA

(Öyküler)

Rusçadan Çeviren: Ataol Behramoğlu

Hümanizma ruhunu anlama ve duymada ilk aşama, insan varlığının en somut anlatımı olan sanat yapıtlarının benimsenmesidir. Sanat dalları içinde edebiyat, bu anlatımın düşünce öğeleri en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir ulusun, diğer ulusların edebiyatlarını kendi dilinde, daha doğrusu kendi düşüncesinde yinelemesi; zekâ ve anlama gücünü o yapıtlar oranında artırması, canlandırması ve yeniden yaratması demektir. İşte çeviri etkinliğini, biz, bu bakımdan önemli ve uygarlık davamız için etkili saymaktayız. Zekâsının her yüzünü bu türlü yapıtların her türlüüne döndürebilmiş uluslarda düşüncenin en silinmez aracı olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyatın, bütün kitlenin ruhuna kadar işleyen ve sinen bir etkisi vardır. Bu etkinin birey ve toplum üzerinde aynı olması, zamanda ve mekânda bütün sınırları delip aşacak bir sağamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi ulusun kitaplığı bu yönde zenginse o ulus, uygarlık dünyasında daha yüksek bir düşünce düzeyinde demektir. Bu bakımdan çeviri etkinliğini sistemli ve dikkatli bir biçimde yönetmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemeyen Türk aydınlarına şükran duyuyorum. Onların çabalarıyla beş yıl içinde, hiç değilse, devlet eliyle yüz ciltlik, özel girişimlerin çabası ve yine devletin yardımıyla, onun dört beş katı büyük olmak üzere zengin bir çeviri kitaplığımız olacaktır. Özellikle Türk dilinin bu emeklerden elde edeceği büyük yararı düşünüp de şimdiden çeviri etkinliğine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okurunun elinde değildir. 23 Haziran 1941.

Milli Eğitim Bakanı

Hasan Âli Yücel

SUNUŞ

Cumhuriyet'le başlayan Türk Aydınlanma Devrimi'nde, dünya klasiklerinin Hasan Âli Yücel öncülüğünde dilimize çevrilmesinin, kuşkusuz önemli payı vardır.

Cumhuriyet gazetesi olarak, Cumhuriyetimizin 75. yılında, bu etkinliği yineleyerek, Türk okuruna bir "Aydınlanma Kitaplığı" kazandırmak istedik.

Bu çerçevede, 1940'lı yıllardan başlayarak Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanan dünya klasiklerini okurlarımıza sunmaya başladık.

Büyük ilgi gören bu etkinliği Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanmamış -ancak Aydınlanma Devrimi yarıda kalmasaydı yayınlanacağına kesinlikle inandığımız- dünya klasiklerini de katarak sürdürüyoruz.

Cumhuriyet

BOZKIRDA

BOLES

Tanıdıklarımın biri bana Şu hikâeyi anlattı bir gün:

Moskova'da öğrenciyken, "malûm kadınlar"dan biriyle, anlarsın ya, komşuluk etmek zorunda kalmıştım. Tereza adında bir Polonyalıydı. Iri-yarı, kömür küfesinden çıkmış gibi kara bir kadındı. Birbirine bitiŐik kaŐları, baltayla yontulmuŐcasına kaba-saba bir suratı vardı.

Karanlık gözlerinin hayvanca parıltısından, kalın ve gür sesinden, külhani tavırlarından, satıcı kadınlara benzer iri gövdesinden ürkerdim... Ben tavan arasında oturuyordum. Onun kapısı da tam benimkinin karŐısındaydı. Kadının evde olduğunu bildiğim zamanlar kapımı hiç açmazdım. Gerçi evde bulunduğu yoktu pek. Arada bir merdivenlerde ya da avluda karŐılaŐtıđımızda, yüzüme bakarak, bana yırtıcı ve arsızca gelen bir tavırla gülümserdi. Çok kez fitil gibi sarhoş, saçı başı darmadağın bir halde raslardım ona. Bu sırada gözleri kayar, yüzüne her zamankinden daha çirkin bir gülümseme yayılır:

- Iyisiniz inŐallah bay öğrenci! derdi. Arkasından da nefretimi büsbütün artıran aptalca kahkahalar atardı. Bu gibi karŐılaŐmalardan ve selamlaŐmalardan kurtulmanın tek çaresi evden ayrılmaktı. Fakat penceresi geniş bir görünümü kucaklayan ŐiŐŐirin bir odam vardı. Sokağımız da çok sessizdi... Sıkıyordum dişimi.

Bir sabah yatağıma uzanmış, üniversiteye gitmemek için birtakım bahaneler bulmaya çalışarak yatarken, birdenbire kapının açıldığını ve iğrenç Tereza'nın o kalın sesiyle:

- Iyisiniz inŐallah bay öğrenci!.. diye seslendiğini işittim.

Kadının sıkıntılı yüzünde yalvaran bir anlatım vardı... Tuhaf, alışılmadık bir Őeydi bu.

- Ne istiyorsunuz? dedim.

- Şey... efendim... Sizden bir dileğim vardı da... Artık ne kadar zahmetse...

Yattığım yerden:

"Numara yapıyor!" diye düşündüm. "Sıkı dur Yegor! Seni yoldan çıkarmak istiyor bu canavar..."

Kadın yalvaran bir sesle, ezile büzüle sözlerini tamamladı:

- Şey... Memlekete bir mektup yazdırmak istiyordum da...

İçimden:

"Hay Allah kahretsin! Çattık!" diye düşündüm, kalkıp masanın başına geçtim, bir kâğıt çekip:

- Şuraya geçin, oturun ve söyleyin...dedim.

Tereza içeri girdi, sandalyenin bir kısmına ilişti, suçlu suçlu yüzüme bakmaya başladı.

- Evet... Mektup kime yazılacak?

- Varşova yolu üzerindeki Svetsyan kentinde Boleslav Kaşput'a.

- Peki... Söyleyin bakalım...

- Sevgili Bolesim... Canımın içi... Benim biricik sevgilim... Meryem Anamız seni korusun! Altın yüreğim... Mahzun kumruna, Terezana niçin çoktandır mektup yazmıyorsunuz?..

Az kalsın basıyordum kahkahayı. Bir metre yetmiş beş santim boyunda, yumruðu bir batman adırlıðında, ömrü boyunca baca temizleyip bir kez olsun yıkanmamış gibi kapkara suratlı bir mahzun kumru!..

Gülmemi güçl¼kle tutarak:

- Kim bu Boles? diye sordum. (*)

Kadın, Boles adını bozarak söylememden incinmişçesine:

- Boles nişanlımdır, bay öðrenci... dedi.

- Nişanlınız mı?..

- Beyefendi niçin şaşırıldılar? Bir genç kızın nişanlısı olamaz mı?..

Sevsinler genç kıızı!.. Büsbütün şaşırılmıştım ya, bozuntuya vermemeye çalışarak:

- Yoo... diye karşılık verdim. Niçin olmasın? Her şey olabilir... Çoktan beri mi nişanlısınız?..

- Altı yıldır...

Vay canına!..

Neyse... Böylece mektubu yazıp bitirdik. Hem de öyle ateşli bir aşk mektubu oldu ki, hani yazdıran Tereza değil de ondan az daha ufak bir başkası olsaydı bu Boles'in yerinde olmak isterdim doğrusu.

Tereza başını eğerek:

- Oldu... dedi. Yardımınız için size teşekkür ederim bay öðrenci! Acaba ben de size bir hizmette bulunabilir miyim?

- Hayır, eksik olmayın!

- Hani, bir yırtıldınız, söküðünüz varsa...

Bu kadın kılıðına girmiş fil eskisi iyiden iyiye tepemi attırmaya başlamıştı. Sert bir tavırla, onun herhangi bir hizmetine ihtiyacım olmadığını bildirdim.

Çıkıp gitti.

Aradan iki hafta geçti... Bir akşam üstü ıslık çalarak pencereden dışarı bakıyor, ne yapabileceðimi düşünüyordum. Hava bozuk olduðu için bir yere gitmek istemiyordum. Canım sıkılıyordu. Bir ara kendimi eleştirmeye koyuldum. Bu da oldukça sıkıcı bir iştir ya, başka bir şey yapmak gelmiyordu içimden. Bu sırada kapı açıldı. Çok şükür. Bir gelen var...

- Bay öðrencinin acele bir işleri var mıydı acaba?..

Hay Allah!.. Tereza'ymış!..

- Hayır... Ne istiyorsunuz?

- Beyefendiden bir mektup daha yazmalarını dileyecektim de...

- Pekâlâ... Boles'e mi yine?

- Hayır, bu kez mektup ondan gelecek.

- Ne-e?..

- Oh, ne sersemim!.. Bağışlayın... ben.. yani... demek istedim ki... Bu kez, anlıyorsunuz ya, mektup benden değil de... kadın arkadaşlarımın birinden... Yani... Kadın değil de bir erkekten demek istiyorum... Kendisi yazmıyor... Fakat bir nişanlısı var... Adı da benimki gibi, Tereza... İşte sizden bu öteki Tereza'ya mektup yazmanızı dileyecektim de...

Yüzü allak bullak olmuştu. Karşımda sallanıp duruyor, titreyen ellerini ovuşturuyordu... İşi anlamaya başlamıştım...

- Bana bakın bayan! dedim. Bu ne Boles işi , ne de Tereza. Yalan söylüyorsunuz! Boş yere uğraşmayın, sizinle ahbaplığa niyetim yok... Anladınız mı?

Kadın birdenbire tuhaf bir korkuya kapıldı. Yüzü kıpkırmızı oldu, sendeledi, bir şeyler söylemek istercesine dudaklarını kıpırdattı. Fakat ağzından tek sözcük çıkmadı.

İşin nereye varacağını bekliyor, beni yoldan çıkarmak istediğini sanmakla da bir parça yanıldığımı seziniyordum. Anlamadığım başka şeyler vardı galiba.

Tereza neden sonra:

- Bay öğrenci... diye söze başladıysa da ansızın elini sallayarak sert bir hareketle geri döndü, çıkıp gitti. İçimde kötü bir duyguyla öylece kalakalmıştım. Sonra kapısını şiddetle çarptığını işittim... Kızmıştı besbelli... Bir süre düşündüm; gidip onu geri çağırmaya, ne isterse yazmaya karar verdim.

Odasına girdiğimde, dirseklerini masaya dayamış, başını ellerinin arasına almış oturuyordu.

- Bana bakın, dedim...

... Bu hikâyeyi anlatırken burasına geldiğimde hep bir tuhaf olurum nedense... Ne aptallık! Neyse...

- Bana bakın, dedim...

Kadın yerinden fırladı, gözleri parlayarak üstüme yürüdü, ellerini omzuma koydu ve fısıltıyla, daha doğrusu hırıltıyla:

- Ne olacak? dedi. Ha, ne olacak? Evet, tam bildiğiniz gibi! Boles, Moles yok... Tereza da yok! Ama size ne bundan? Kâğıt üzerinde kalemi oynatıvermek çok mu zorunuza gidiyor? Ha? Ah sizler! Muhallebi çocukları! Evet!.. Ne Boles var, ne de Tereza! Yalnızca ben varım! Ne çıkar bundan? Ha? Ne çıkar?..

Bu karşılama serseme çevirmişti beni.

- Durun hele, dedim. Ne demek istiyorsunuz? Boles diye biri yok mu yani?

- Evet, yok! Ne çıkar bundan?..

- Ya Tereza, o da mı yok?

- Tereza da yok! Tereza benim!

Hiçbir şey anlamamıştım. Gözlerimi fal taşı gibi açmış, kadının yüzüne bakıyor; hangimizin delirdiğini anlamaya çalışıyordum. Tereza yeniden masaya doğru gitti, bir şeyler arandı, sonra yanıma geldi ve incinmiş bir sesle:

- Boles'e yazmak size bu kadar güç geldiye, alın mektubunuzu! dedi... Alın!.. Ben başkalarına da yazdırabilirim...

Bir de baktım, Boles'e yazdığım mektubu tutuyor elinde... Vay canına!..

- Bana bakın Tereza! dedim. Ne demek oluyor bütün bunlar? Niçin başka mektuplar yazdırasınız? Göndermiyorsunuz ki onları...

- Kime gönderecektim?

- Kime olacak... Boles'e!..

- Ama Boles diye biri yok ki!..

Şaşıp kalmıştım! Ne halin varsa gör deyip ayrılmaktan başka çare kalmamıştı. Fakat kadın durumu açıkladı.

Incinmiş bir sesle:

- Ne çıkar? diye söze başladı. Yoksa yok! (Ve sanki onun niçin olmadığına akıl erdiremiyormuş gibi ellerini iki yana açtı.) Ama ben olmasını istiyorum... Ben de herkes gibi insan değil miyim?.. Evet... biliyorum... biliyorum ama... ona mektup yazmamın kimseye bir zararı yok ki...

- Affedersiniz, kimden söz ediyorsunuz?

- Boles'ten...

- Hani Boles yoktu?..

- Ah, Meryem Ana!.. Yoksa yok, ne çıkar bundan?.. Yok, ama bana varmış gibi geliyor... Ona mektup yazıyorum ve böylece var oluyor... O da bana, Tereza'ya karşılık veriyor... Sonra ben yeniden yazıyorum...

Anlamıştım... O an ne kadar üzüldüğümü, utandığımı anlatamam... Bir insan yaşıyordu üç adım ötemde... Sevgiye, yakınlığa ihtiyacı olan ve bunu hiç kimsede bulamayan bu insan, sonunda kendi kafasının içinde kendine bir sevgili yaratmıştı...

- Boles'e yazdığımız mektubu başkalarına okutup dinliyorum... O zaman Boles varmış gibi geliyor bana... Şimdi de Boles'ten Tereza'ya... yani bana... bir mektup yazmanızı diliyorum sizden... Onu başkalarına okutup dinlediğimde Boles'in varlığına büsbütün inanacağım... Yaşamak benim için daha kolaylaşacak...

... İşte böyleyken böyle!.. Aklıma geldikçe bir tuhaf olurum!.. O günden sonra düzenli olarak haftada iki kez Tereza'nın Boles'e mektuplarını, Boles'in de cevaplarını yazmaya başladım. Cevapları özene bezene kaleme alırdım... Tereza bunları dinlerken o kocaman sesiyle avaz avaz ağlardı. Ve düzmece Boles'in mektuplarıyla ona gözyaşı döktürmemin karşılığında çoraplarımı, gömleklerimi yamar, söküklerimi dikerdi. Bu mektup hikâyesinden üç ay sonra bir sebepten hapse atıldılar onu. Şimdi ölmüştür belki de.

Dostum sigarasının külünü üfledi, dalgın bir tavırla gökyüzüne bakarak sözlerini tamamladı: İşte böyle... İnsan acıyı tattıkça şefkati daha çok arar... Ama köhnemiş erdemlerimizin duvarları arasına sıkışan, birbirimize tepeden bakan bizler bunu anlayamıyoruz. Çok ahmakça, çok acı sonuçlar doğuruyor bu anlayışsızlığımız. Diyoruz ki, düşkün insanlar!.. Ne demektir bu?.. Onlar da bizler gibi aynı kemikten, aynı kandan, aynı etten ve sinirden yapılmışlardır. Her şeyden önce insandırlar... Yüzyıllardır iştih dururuz bu "düşkün insanlar" sözünü. Ne saçma şey! Asıl düşkünler bizleriz! Hem de adamakıllı düşkün!.. Kendini

beğenmişliğin, mutsuz insanlara tepeden bakmanın uçurumuna düşmüşüz... O insanlar ki tek eksikleri bizden daha az kurnaz olmaları ve kendilerine iyi insan süsü vermeyi daha az beceribilmeleridir... Neyse... Birakalım bunları... Bu sözler o kadar çok söylendi ki, insan bir daha tekrarlamaya utanıyor!...

1896

MALVA

Deniz gülüyordu.

Kızgın bir rüzgârın hafif esintisiyle titriyor, güneşi göz kamaştırıcı bir parlaklıkla yansıtan küçük kırışıklıklarla kaplanıyor, mavi gökyüzüne gümüş renginden binlerce gülümseme gönderiyordu. Denizle gök arasındaki engin boşlukta, denize uzanan kumsal burunun eğimli kıyılarına birbiri arkasına tırmanan dalgaların neşeli şıptısı yayılıyordu. Denizdeki kırışıkların binlerce kez yansıttığı güneş ışığıyla bu ses, canlı bir sevinçle, durmadan hareket eden bir uyumla birleşiyordu. Güneş, aydınlattığı için; deniz de onun coşkun bir sevinç içindeki aydınlığını yansıttığı için mutluydular.

Rüzgâr, denizin atlas gödsünü okşayarak düzeltiyor; güneş onu yakıcı ışınlarıyla ısıtıyor; deniz bu tatlı okşayışlar altında uykulu uykulu iç geçirerek sıcak havayı tuzlu bir buhar kokusuyla dolduruyordu. Sarı kumsala tırmanan yeşilimtrak dalgaların bıraktığı beyaz köpük, kızgın kumları ıslatarak hafif bir cızırtıyla sönüyordu.

Dar ve uzun burun, kıyıda denize düşmüş kocaman bir kuleyi andırmaktaydı. Suyun güneşle oynayan sınırsız alanı bir temel çivisi gibi deliyor; beri yanda, toprağın kızgın bir sisle kaplandığı uzaklıkta, başlangıç noktası göze görünmüyordu. Rüzgâr, bu temiz denizin ortasında ve mavi, berrak gökkubbe altında ne olduğu anlaşılmaz bir hale gelen adırl bir kokuyu sürükleyip getiriyordu oradan.

Burunun balık pullarıyla kaplı kumsalına adaç kazıklar dikilmiş, bunların üzerine de yere örümcek adı gibi gölgeleri düşen balık adları asılmıştı. Kumsalda birkaç tane büyük, bir tane de küçük sandal yan yana duruyor, kıyıya tırmanan dalgalar el edip onları kendilerine çekmek istiyorlardı sanki. Dört bir yana çengeller, kürekler, sepetler, fiçılar saçılmıştı. Bunların ortasında da söğüt dallarından, tahta tabakalarından, hasırlardan yapılmış bir baraka yükselmekteydi. Barakanın girişindeki budaklı bir değnedin üzerinde, tabanları gökyüzüne dönük keçe çizmeler sallanıyordu. Bütün bu darmadağımlığın üstünde yükselen uzun bir sırığın ucundaki kırmızı bir bez parçası, rüzgârda dalgalanıyordu.

Sandallardan birinin gölgesinde, patronu Grebenşçikov'un volilerinin ileri mevki bekçiliğini yapan Vasili Legostev yatıyordu. Yüzükoyun uzanmış, başını avuçları içine almış, gözlerini denizin uzaklarına, güçlükle görülebilen kıyı çizgisine dikmişti. Orada, suyun üzerinde, küçük, siyah bir nokta kımlıyor, bu noktanın kendisine yaklaştıkça büyüdüğünü görmek Vasili'nin hoşuna gidiyordu.

Güneşin dalgalar üzerindeki parlak ışıltısıyla kamaşan gözlerini kırpıştırarak memnun gülümsedi: Malva'ydı gelen. Gelecek, kahkahalar atacak, gödsü içi gıcıklayıcı bir şekilde inip kalkacak, onu yumuşacık kollarıyla kucaklayacak, çınlayan sesiyle martıları ürküterek kıyıda

olup bitenleri bir bir anlatacaktı. Birlikte güzel bir balık çorbası pişirecekler, votka içecekler, kumsala devriliş sohbet edecek, oynaşacaklardı. Sonra hava kararmaya başlayınca da çaydanlıkta çay kaynatacak, lezzetli çörekler yiyecek ve yatıp uyuyacaklardı... Her pazar, haftanın her tatil günü böyle olurdu bu. Sabahleyin erkenden, henüz uykudan uyanmamış denizin üzerinden, tan öncesinin serin alacakaranlığı içinde kıyıya taşıyacaktı onu. Malva uyuklayarak sandalın kışında oturacak, Vasili de kürek çekip onu seyredecekti. Çok gülünç olurdu o sıralar; tıka basa doymuş bir kedi gibi gülünç ve tath... Belki de oturduğu yerden kayarak sandalın dibine inecek, yusyumak olup uyuyacaktı orada. Sık sık yapardı bunu... Kızgın sıcak yüzünden martılar bile bitkindi bugün. Gagalarını açmış, kanatlarını indirmiş, yan yana kumsalın üzerinde duruyorlar; ya da tembel tembel, bağrışmadan, dalgalar üzerinde sallanıyorlardı. Her zamanki yırtıcı canlılıklarından eser yoktu.

Vasili sandalda Malva'dan başka birinin daha olduğunu gördü. Acaba yine Seryojka mı askıntı olmuştu? Kumun üzerinde güçlükle dönerek oturdu, avuçlarını gözlerine siper edip kaygıyla bakmaya başladı. Gelen kimdi acaba? Malva kışta oturmuş, dümen tutuyordu. Kürek çeken Seryojka olamazdı. Acemi bir kürekçiydi bu. Seryojka olsaydı, Malva dümen tutmak gereğini duymazdı. Vasili sabırsızlanarak:

- Heey! diye bağırdı.

Kumsaldaki martılar irkilerek kulak kabarttılar.

Sandaldan Malva'nın cınlayan sesi kopup geldi.

- Hey-hey!..

- Yanındaki kim?

Karşılık yerine bir kahkaha işitildi.

- Vasili alçak sesle:

- Şeytan karı! diye bir küfür savurarak tükürdü.

Gelenin kim olduğunu fena halde merak ediyordu. Sigarasını sararken, kürekçinin ensesine ve sırtına bakıyordu gözlerini kırpmadan. Kürek vuruşları altında suyun çıkardığı şıprırtı havaya yayılıyor, bekçinin çıplak ayakları kumları hışırdatıyordu. Sandal yaklaştı. Vasili, Malva'nın yüzündeki her zamankine benzemeyen yabancı gülümsemeyi seçebildiği zaman:

- Kim o yanındaki? diye bağırdı.

Malva gülerek:

- Biraz bekle, şimdi anlarsın! diye karşılık verdi.

Kürekçi yüzünü kıyıya çevirdi, o da gülerek Vasili'ye bakmaya başladı.

Bekçi kaşlarını çatarak, kendisine hiç de yabancı gelmeyen bu delikanlının kim olduğunu anımsamaya çalıştı.

Malva:

- Baştankara! komutunu verdi.

Sandal bir dalganın üzerinde hızla atılarak neredeyse yarısına kadar kumsala çıktı, hafifçe yana doğru kaykılıp durdu. Dalga, gerisin geri denize kaydı. Kürekçi kıyıya sıçrayarak:

- Merhaba, baba! dedi.

Vasili boğuk bir sesle:

- Yakov! diye haykırdı.

Sevinmekten çok, şaşırmişti.

Kucaklaştılar, üç kez birbirlerinin dudaklarını, yanaklarını öptüler. Vasili'nin yüzünde şaşkınlık, sevinç, utanç birbirine karıştı.

- Bakıyorum, bakıyorum... Bir gelen var ama... İçim içime sığmıyor... Sensin ha! Nereden çıktın böyle? Bak sen şu işe! Acaba Seryojka mı diyorum? Yoo... Seryojka da değil! Ah, sensin ha!

Vasili bir eliyle sakalını sıvazlıyor, öbürünü havada sallayıp duruyordu. Malva'ya bakmak istiyordu ya, oğlunun cıvı cıvı gözleri dikilmişti yüzüne. Bunların parlaklığı Vasili'yi şaşkına çeviriyordu. Böylesine sağlıklı, güzel bir delikanlının babası olmaktan ötürü duyduğu kıvanç, metresinin orada bulunuşundan ötürü duyduğu utançla çarpışıyordu. Kızgın kumun üstünde ayak değiştirerek Yakov'un karşısında duruyor, cevap beklemeden birbiri arkasına sorular soruyordu delikanlıya. Kafası karma karışık olmuştu. Hele Malva'nın alaylı bir sesle:

- Topaç gibi ne dönüp duruyorsun?.. Sevinçten aklın karıştı galiba!.. Çocuğu barakaya götürüp adirlasana... dediğini işitince büsbütün şaşkınlıktı.

Malva'ya baktı. Kadının dudaklarında Vasili'nin o zamana kadar görmediği bir alay kıpırtısı dolaşıyordu. Bu her zamanki yuvarlak, yumuşak, taze varlıkta yeni, yabancı bir şeyler vardı bugün. Yeşilimtrak gözleriyle bir babaya, bir oğula bakıyor; beyaz, küçük dişlerinin arasında durmadan karpuz çekirdeği çıtlatıyordu. Yakov da gülümseyerek babasını ve kadını seyrediyordu. Vasili'ye çok bunaltıcı gelen birkaç sessizlik saniyesi geçti. Üçü de susuyordu. Bekçi ansızın telaşlanarak barakaya yöneldi:

- Hemen geliyorum! Siz içeri girin, ben bir su doldurup geleyim... Balık çorbası pişireceğiz! Yakov, öyle bir çorba yedireceğim ki sana! Siz rahatınıza bakın, ben hemen geliyorum... Barakanın yanından, kumun üstünden bir tencere alarak adların orada bir yere doğru hızlı hızlı yürüdü; karmakarışık, gri ad yığınları arasında gözden kayboldu.

Malva'yla Yakov da barakaya doğru yürüdüler.

Malva yan gözle delikanlının sağlam yapısını süzerken:

- Haydi bakalım güzel delikanlı, işte babana getirdim seni! dedi.

Yakov, kıvrık, kumral bir sakalla çevrelenmiş yüzünü Malva'ya döndürdü; gözleri parlayarak:

- Evet, geldik... dedi. Güzel bir yer burası, deniz bir harika!

- Engin deniz... Peki, babamı nasıl buldun bakalım? Epeyce kocamış olmalı, öyle değil mi?

- Yoo, hiç de değil. Ben saç sakalı adarmıştır artık diye düşünüyordum ya, pek o kadar kırışmamış daha... Sırtı bile kamburlaşmamış...

- Görüşmeyeli ne kadar oldu demiştin?

- Sanırım beş yıl... O köyden çıktığında ben on yedimi sürüyordum...

Barakaya girdiler. Boşucu bir hava vardı burada. Hasırlardan tuzlu bir balık kokusu yükseliyordu. Yakov iri bir kütüğün, Malva da çuval yığınlarının üzerine oturdu. Aralarında, dibi masa olarak kullanılan enine kesilmiş bir fiç vardı. Yerleşirken, hiç konuşmadan dik dik birbirlerini süzdüler.

Malva:

- Burada çalışmak istiyorsun galiba? diye sordu.

- Eh işte... Bilmem ki... Eğer bir iş bulunursa, çalışırım tabii.

Malva yeşil gözlerini kırpıştırma kırpıştırma delikanlıyı süzdü; kesinlikle:

- Bizim burada iş bulunur! dedi.

Yakov, Malva'ya bakmıyor; mintanının yenleriyle terli yüzünü kuruluyordu.

Malva ansızın gülmeye başladı.

- Ananın babana iletledi haberler vardır herhalde?

Yakov, Malva'ya göz atarak kaşlarını çatı; kısaca:

- Tabii var... dedi. Ne olacak?

- Hiç!

Malva'nın gülüşü Yakov'un hoşuna gitmemiş, delikanlıyı sinirlendirmişti. Sonra düşünceleri bu kadından uzaklaşarak anasının iletledi haberlerde toplandı.

Anası onu köyün dışına kadar geçirmiş, orada bir çite dayanıp, pınarları kurumuş gözlerini kırpıştırarak hızlı hızlı şöyle demişti:

- Yakov... Babana de ki... Tanrı aşkına, ona de ki... Baba, anam yapayalınız... Anladın mı... Beş yıl geçti, o hâlâ yapayalınız... Kocuyor, anladın mı! Yakovcuğum, söyle ona, Tanrı aşkına söyle... Anam kocakarı olacak yakında... Hâlâ yalnız, yapayalınız! Durmadan çalışıyor. İsa aşkına bir bir söyle...

Ve yüzünü önlüdüyle kapayarak sessizce ağlamıştı.

Ona o zaman acımamıştı, ama nedense şimdi acıyordu... Malva'ya bakarak kaşlarını sertçe çatı.

Vasili:

- İşte geldim! diye bağırarak barakaya girdi. Elinin birinde balık, ötekinde bıçak vardı.

Bozulduğunu belli etmiyordu artık. İçinin derinliklerine gizlemişti o duyguyu. Şimdi onlara sakın sakın bakabiliyordu. Fakat hareketlerinde yine de ona özgü olmayan bir tedirginlik vardı.

- Şimdi bir ateş yakayım... Hemen geliyorum... Konuşuruz... Ah Yakov, sen ha!..

Yeniden dışarı çıktı.

Malva bir yandan karpuz çekirdeklerini çıtırdatırken, öte yandan, bakışlarını gizlemek gereğini duymadan delikanlıyı tepeden turnağa süzüyordu. Yakov ise çok istediği halde ona bakmamak için zorluyordu kendini.

Delikanlı, sessizlikten bir ara o kadar sıkıldı ki, yüksek sesle:

- Torbamı sandalda bırakmıştım, gidip alayım bari! dedi.

Yerinden ağır ağır kalkıp dışarı çıktı. Bu kez Vasili barakaya girdi; Malva'ya eğilip sert bir sesle, hızlı hızlı:

- Peki, sen niye geldin onunla birlikte? dedi. Şimdi seni kim diye tanıtayım ona? Sen neyimsin benim?

Malva:

- Geldimse geldim, ne olmuş!.. diye kestirip attı.

- Ah sen... Ne düşüncesiz karısın sen! Şimdi ben ne yapacağım? Böyle kör kör parmağım gözüne, birdenbire, olacak iş mi? Evde karım var yahu! Bu çocuğun anasıdır... Niçin akıl etmedin bunu?...

- Püf! Başka işim kalmadı da, bunu düşünecektim!.. Senin oğlundan bir korkum mu var?

Yoksa senden mi korkacağım?

Malva yeşil gözlerini hoşgörüyle kırpıştırarak konuşuyordu:

- Az önce oğlanın önünde amma da döneliyordun ha! Öyle bir gülesim geldi ki!

- Gülesin geldi demek!.. Peki ben ne yapacağım şimdi?

- Daha önce düşünseydin bunu!

- Oğlanın damdan düşer gibi böyle birdenbire denizden çıkıp geleceğini nereden bilecektim?

Kumlar Yakov'un ayakları altında hışırdayınca konuşma kesildi. Yakov küçük torbasını getirip bir köşeye fırlattı; yan gözle kötü kötü, kadını süzdü.

Malva karpuz çekirdeklerini tutkuyla çıtırdatıyordu. Vasili kütüde oturdu, kollarını dizlerinin üzerinde kavuşturdu; gülümseyerek söze başladı:

- Demek çıkıp geldin... Nereden aklına esti?

- Oldu işte... Sana da yazmıştık ya...

- Ne zaman? Ben mektup filan almadım!

- Nasıl olur? Yazmıştık...

- Demek kayboldu.

Vasili kederlenmişti.

- İşe bak sen! Allah kahretsin!.. Tam da gerekli olduğu zaman kaybolur...

Yakov babasına güvensiz bir bakış fırlatarak:

- Öyleyse köyde olup bitenlerden haberin yoktur... dedi.

- Nereden olsun? Mektubu almadım ki!

Yakov o zaman anlatmaya koyuldu. Atları ölmüş, ekinlerini daha şubat başında yiyip bitirmişlerdi. Beş kuruşluk gelirleri kalmamıştı. Ot da yetmiyordu; inek açlıktan ölmek üzereydi. Nisana kadar şöyle böyle geçinmişler, sonra da çift sürme zamanının bitiminde Yakov'un para kazanmak için babasının yanına varıp üç ay orada çalışmasına karar vermişlerdi. Bunu ona yazmışlar; sonra üç koyun satıp un ve ot satın almışlar, Yakov da çıkıp gelmişti işte.

Vasili:

- Bak sen şu işe! diye bağırdı. Fakat... Demek ki... Para da gönderiyordum ama...

- Çok bir para değil ki.. Kulübeyi onardık... Marya'yı kocaya verdik... Ben bir pulluk satın aldım... Sonra beş yıl az zaman mı?

- Ya!... Demek yetmedi ha?.. İşe bak sen... Dur hele, çorba kaynamaya başlamıştır; gecikmeye gelmez!

Kalkıp dışarı çıktı.

Vasili, ateşin önüne çökerek düşünceye daldı. Tencere köpükler saçarak kaynıyordu. Oğlunun anlattıkları canını pek fazla sıkmamış; fakat hem ona, hem de karısına karşı bir hoşnutsuzluk duygusu uyanmıştı içinde. Onlara beş yıldır dünyanın parasını göndermişti, ama işleri yine de yürütememişlerdi demek. Eğer Malva olmasaydı, Yakov'a neler söyleyeceğini bilirdi. Babasına danışmadan köyden çıkıp gelmeye aklı yetiyor da şuncağız iş yürütemiyordu demek! O güne kadar kaygısız, rahat bir hayat yaşayan Vasili, köyü aklına bile getirmemişti. Ama şimdi

köydeki toprağı, birdenbire gereksiz, yararsız bir şey; yıllardır boş yere para akıttığı dipsiz bir çukur gibi görünüyordu ona. Bir kaşıkla balık çorbasını karıştırırken içini çekti.

Ateşin küçük, sarımtırak alevi, güneşin parlaklığı karşısında zavallı ve solgun kalıyordu. Mavi, saydam duman kümeleri ateşten koparak denize doğru, dalga serpintilerine karşı akıp gidiyorlardı. Vasili gözleriyle onların arkasından bakarken, durumunun artık eskisi gibi iyi olmayacağını, eskisi gibi özgür yaşayamayacağını düşünüyordu. Yakov, Malva'nın kim olduğunu anlamıştı kuşkusuz...

Kadınsa barakada oturmuş, hiç yitmeyen bir gülümsemenin oynadığı küstah ve kıskırtıcı gözleriyle, delikanlıyı renkten renge sokuyordu.

Ansızın Yakov'un yüzüne dik dik bakarak:

- Köyde bir yavuklu bıraktın da geldin, değil mi? diye sordu.

Beriki isteksiz isteksiz:

- Olabilir, diye karşılık verdi. Ne olacak?

Malva kayıtsızca:

- Nasıl, güzel bir şey mi bari? diye sordu.

Yakov ses çıkarmadı.

- Ne susuyorsun? Hangimiz güzeliz; o mu, ben mi?

Delikanlı istemeye istemeye kadının yüzüne baktı. Yanakları esmer ve tombuldu. Kıskırtıcı bir gülümsemeyle aralanmış kabarık dudakları titriyordu. Vücuduna iyice oturan pembe, basma bluzu yuvarlak omuzlarıyla dik ve oynak göğüslerini meydana çıkarıyordu. Fakat kadının kurnaz kurnaz kırpışan, yeşil, alaycı gözlerinde delikanlının hoşuna gitmeyen bir şey vardı.

Ona sert bir karşılık vermek istediği halde, nedense içini çekerek titrete bir sesle:

- Niçin böyle konuşuyorsun? diye sordu.

Malva alaycı bir gülüşle:

- Nasıl konuşayım istiyorsun diye karşılık verdi.

- Hem de gülüyorsun... Niye?

- Sana gülüyorum...

Yakov incinerek:

- Gülecek ne var bende diye sordu ve kadının bakışlarından kaçınmak için yeniden gözlerini indirdi.

Malva karşılık vermedi.

Yakov onun, babasıyla ilişkisinin niteliğini anlıyor, bu yüzden serbestçe konuşamıyordu Malva'yla. Bu iş delikanlıyı şaşırtmış değildi. Gurbetçi köylülerin, uzakta olmanın zevkini adamakıllı çıkardıklarını işitiyor, babası gibi güçlü kuvvetli bir adamın o kadar uzun bir zamanı kadınsız geçirmesinin zor bir şey olduğunu anlıyordu. Fakat yine de hem kadının, hem de babasının karşısında sıkılganlık duymamak elinde değildi. Sonra anasını, durup dinlenmeden, yakına yakına çalışan köydeki o bitkin kadını anımsadı...

Vasili barakaya girerek:

- Çorba hazır! diye seslendi. Malva, sen de kaşıkları çıkar!

Yakov babasına baktı. Kaşıkların yerini bildiğine göre, kadın buraya sık sık geliyor olmalı!.. diye düşündü.

Kaşıkları çıkaran Malva, gidip onları yıkayacağını, gelirken de sandalın kış altındaki votkayı getireceğini söyledi.

Başbaşa kalan baba oğul, sessizce Malva'nın arkasından baktılar.

Vasili:

- Nasıl rasladın ona? diye sordu.

- Yazıhaneden seni soruyordum, o da oradaymış... "Kumda yayan yürümektense sandalla gidelim, zaten ben de ona gidiyorum" dedi. İşte böylece geldik.

- Eveet... Ben de acaba Yakov ne yapıyordur şimdi diye düşünüyordum.

Yakov babasına bakarak tatlı tatlı gülümsedi. Bu gülümseyişle yüreklenen Vasili:

- Şey... Kadını nasıl buldun?... diye sordu.

Yakov gözünü kırptı, belirsizce:

- Fena değil, diye karşılık verdi.

Vasili kollarını yana açarak:

- Ne yaparsın; başka yolu yok bu işin iki gözüm, diye sesini yükseltti. Önce sıkayım dişimi dedim, ama baktım ki olacak şey değil! Alışmışız bir kere... Evli bir adamım ben. Elbisem yamanmalı, falan filan... Sonra... Ne bileyim canım!.. (Sözlerini içtenlikle bitirdi.) Ölümünden de, kadından da kurtulmanın yolu yok!..

Yakov:

- Bana ne bunlardan? dedi. Kendi bileceğin şey. Seni yargılamak bana düşmez...

Ama içinden de şöyle düşünüyordu: Pantolonunu biraz zor yamatarsın böylesine...

Vasili:

- Topu topu kırk beş yaşındayım.. diye sürdürdü sözlerini. Sonra fazla bir masrafı da yok benim için; karım değil, bir şey değil...

Yakov bir yandan:

- Haklısın, diyor; fakat içinden: Herhalde son meteliğine kadar tırtıklıyordur! diye düşünüyordu.

Malva elinde bir şişe votka, bir çıkın tatlı çörekle dönüp geldi. Yemeğe oturdular.

Konuşmadan yiyor, kemikleri şapırtıyla emdikten sonra, kapıdan dışarı kumun üstüne tükürüp fırlatıyorlardı. Yakov hırsla, iştahla yiyordu. Bu Malva'nın hoşuna gitmiş olmalıydı ki, delikanlının güneşten esmerleşmiş yanaklarının dolup boşalmasını; nemli ve iri dudaklarının hızla hareket edişini seyrederek keyifli keyifli gülümsüyordu. Vasili, canı istemediği halde, iştahla yiyor görünerek bundan böyle onlara nasıl davranması gerektiğini düşünüyordu.

Martıların yabanıl çıdırışları, denizden yükselen tatlı ezgiyi zedeliyordu. Sıcacığın yakıcılığı azalmıştı biraz. Ara sıra deniz kokusuyla dolu serin bir esintinin barakaya girdiği oluyordu.

Lezzetli balık çorbasını yiyip votkayı da yuvarladıktan sonra Yakov'un gözleri kaymaya başladı. Aptal aptal gülümsüyor, geçiriyor, esniyor ve Malva'ya öyle bir bakıyordu ki, Vasili ona:

- Yakov, çay zamanına kadar sen şurada uzaniver... Biz seni uyandırırız, demek zorunda kaldı.

Yakov:

- Oluur... deyip çuval yadınının üzerine devrildi.

Sonra:

- Peki... Siz ne yapacaksınız bakalım? diye sordu. Ha! Ha! Ha!...

Oğlunun kahkahası karşısında utanıp bozulan Vasili çabucak barakadan dışarı çıktı. Fakat Malva, dudaklarını büzüp kaşlarını çatarak:

- Bizim ne yapacağımız seni ilgilendirmez! diye karşılık verdi. Sana ne? Ağzın süt kokuyor daha! Anladın mı, yavru!

Yakov, bu sözleri söyleyerek çıkıp giden Malva'nın arkasından:

- Ağzın süt kokuyor ha! Öyle olsun! diye bağırdı. Bekle bakalım. Ben sana gösteririm! Ben senin...

Bir süre daha böyle homurdandıktan sonra, kıpkırmızı olmuş yüzünde sarhoş, doygun bir gülümsemeyle uyuyakaldı.

Kuma saptırdı üç tane kancanın tepelerini birleştirip üzerlerini hasırla örterek bir gölgelik yapan Vasili, ellerini ensesinde kenetleyerek uzanmış, gökyüzünü seyrediyordu, Malva onun yanında kendini kuma bırakıverdiği zaman, Vasili yüzünü öfkeyle kadına doğru çevirdi.

Malva alaylı alaylı gülererek:

- Ne o? diye sordu. Oğlunun gelişine pek sevinmedin galiba?

Vasili, sıkıntıyla:

- Baksana... dedi. Eğleniyor benimle... Senin yüzünden!

Malva yalancıkta şaşırarak:

- Niye benim yüzümdenmiş, diye sordu.

- Tabii senin yüzünden! Başka neden olacak?

- Ah sen, Allahın zavallısı! Ne olacak şimdi? Sana gelmeyeyim mi istiyorsun yoksa? Ha? Peki gelmem bundan sonra!..

Vasili:

- Sen ne cadısın sen! diye yakındı. Ne olacak; insan değil misiniz! İkiniz de benimle eğleniyorsunuz... Sözüm ona, en yakınlarımsınız! Eğlenecek ne var? Hainler!

Sırtını kadına dönerek sustu.

Malva kollarını dizlerinin üzerinde kavuşturmuş, gövdesini usul usul sallıyor, yeşil gözleriyle parlak, cıvı cıvı denizi seyrediyor; güzelliklerinin farkında olan bütün kadınların o doygun, tepeden gülümseyişi dolaşıyordu dudaklarında.

Kanatları kül renginde iri ve hantal bir kuşu andıran bir yelkenli, denizin üzerinde kayıp gidiyordu. Kıyıda uzaktaıdı. Gittikçe daha da uzaklaşıyor, gökle denizin birleşip kaynaştığı o mavi sonsuzluğa doğru yol alıyordu.

Vasili:

- Ne susuyorsun? diye sordu.

Malva:

- Düşünüyorum, dedi.

- Ne düşünüyorsun?

Malva:

- Hiç, diyerek kaşlarını oynattı.

Bir süre sustuktan sonra:

- Oğlun yakışıklı delikanlıymış... diye sözlerini sürdürdü.

Vasili kıskançlıkla:

- Sana ne bundan? diye sesini yükseltti.

- Neyse ne... Boş ver...

Vasili, Malva'yı kuşku dolu sert bir bakışla süzerek:

- Bana bak! dedi. Sersemliði bırak! Kafamı kızdırma! Yumuşak huylu atın çiftesi pek olur, anladın mı?.. (Dişlerini gıcırdattı; yumruklarını sıktı.) Bugün gelir gelmez bir oyun çevirmeye başladın... Ne yapmak istediğini anlayamadım daha... Fakat bana bak; eğer işin içinde bir hainlik olduğunu anlarsam, elimden kurtulamazsın ha! Kırıtmalar... Bilmem neler... Senin gibi mallara nasıl davranılacağını bilirim ben...

Malva umursamaz bir tavırla, erkeğın yüzüne bile bakmadan:

- Beni korkutmaya çalışma, Vasili... dedi.

- Pekâlâ! Öyleyse sen de alay etmekten vazgeç...

- Benim gözümü yıldırmaya çalışma...

Vasili öfkeyle:

- Eğer şımarıklığa başlarsan, bilirim yapacağımı! diye gözdağı verdi.

Kadın, Vasili'nin öfkeden kararmış yüzüne merakla baktı:

- Dayak mı atacaksın?

- Ne o? Kendini kontes mi sanıyorsun yoksa? Dayak da atarım tabii...

Malva sakin, inandırıcı bir tavırla:

- Ben senin neyim, karın mıyım? diye sordu.

Ve karşılık beklemeden sözlerini sürdürdü:

- Karım aklına estiği zaman dövmeyle alıştın; aynı şeyi bana da yapacağımı sanıyorsun öyle mi?

Yok aslanım! Ben kendi kendimin efendisiyim; kimseden korkum yok. Ama sen kendi oğlundan korkan bir adamsın. Al işte; az önce rezil kepaze oldun karşısında. Ne ayıp şey!

Şimdi de kalkmış, benim gözümü korkutmaya çalışıyorsun!

Başımı horgörüyle sallayıp sustu. Kadının soğuk, aşadılıyıcı sözleri adamın öfkesini bastırmıştı. Vasili hiç bu kadar güzel görmemişti onu.

Kendisini kızdırdığı halde, Malva'ya yine de hayranlıkla bakarak:

- Karga gibi öt bakalım... dedi.

- Sözüüm bitmedi daha. Seryojka'nın karşısında şişinip durmuşsun geçen gün; güya ben sensiz yapamazmışım, falan filan... Boş lakırdı... Seni sevdiğim, buraya senin için geldiğim nerden belli? Belki de bu yerleri seviyorum ben... (Elini çevrede dolaştırdı.) Belki de buraların ıssızlığı hoşuma gidiyor. Deniz ve gökyüzü... İnsanların alçaklığından uzakta... Ama sen de yanımdaymışsın; benim için fark etmez... Buranın ücretini ödemek gibi bir şey... Seryojka olsa, ona da gelirdim... Oğlun olsa, ona da gelirim... Ama hiçbiriniz olmasanız, daha memnun olurum tabii... Kafa ütilediniz artık! Bu güzellik bendeyken, elimi sallasam ellisi gelir...

Herkes yanımda olmaya can atar...

Herkes yanımda olmaya can atar...

Herkes yanımda olmaya can atar...

Herkes yanımda olmaya can atar...

Vasili öfkeden boğulurcasına:

- Bak sen! diye haykırarak kadının gırtladına sarıldı. Demek böyle ha?..

Sarsalamaya başladı. Fakat Malva; yüzü kızardıdı, gözleri kanla dolduğu halde, kendini korumak için en küçük bir harekette bulunmadı. Sadece, her iki elini de, boğazını sıkmakta olan elin üzerine koymuş, dik dik Vasili'nin yüzüne bakıyordu.

Vasili kudurmuş gibi:

- Demek içinde sakladığın buydu... diye hırıldıyordu. Belli de etmiyordun hiç; seni alçak!. O kucaklamalar... O okşayışlar... Hepsi numaraydı demek... Ben sana gösteririm!

Kadını yere yatırarak gülle gibi yumruğuyla boynuna boynuna vurmaya başladı. Yumruğu bu esnek et yığını üzerinde inip kalktıkça tuhaf bir zevk duyuyordu.

Sonra:

- Nasıl... Oldu mu şimdi, yılan? diye horozlanarak Malva'yı bir yana fırlattı.

Kadın sessiz, sakin, sırtüstü yuvarlandı. Kıpırmızı olmuş, saçı başı dağılmıştı. Ama yine de güzeldi. Yeşil gözleri, kirpiklerinin arasından soğuk bir nefretle ışıldıyordu. Ne var ki, yaptığı işten memnun, göğsü hırstan körük gibi inip kalkan Vasili, bu bakışları fark etmedi. Neden sonra ona gururla şöyle bir göz attığında, Malva'nın gülümsediğini gördü. Kadının dolgun dudakları titriyor, gözleri alev alev yanıyor, yanaklarında gamzecikler belirliyordu.

Vasili, onu elinden tutup kabaca kaldırırken:

- Ne oluyorsun, şeytan karı! diye bağırdı.

Malva:

- Vasili!.. diye fısıldadı. Beni sen mi dövdün?

Bu sözden bir şey anlamayan Vasili:

- Ben dövdüm tabii; kim dövecek! diye karşılık verdi.

Kadına bakıyor, ne yapması gerektiğini kestiremiyordu. Bir yumruk daha vormalı mıydı?

Fakat öfkesi geçmişti artık. Eli kalkmadı.

Malva yeniden:

- Demek beni seviyorsun? diye fısıldadı.

Sesinin tonu Vasili'nin kanını kaynatmıştı. Asık bir yüzle:

- Evet, dedi. Bilmen çok gerekliydi de!

- Oysa beni artık sevmediğini sanıyordum... Oğlu geldi, beni başından savar artık diyordum...

Bu sözlerle birlikte, tuhaf, ayartıcı bir kahkaha attı.

Vasili de elinde olmaksızın gülümsedi:

- Ahmak! dedi. Oğlum keyfimin kahyası mı benim?

Hem utanmış, hem de acımaya başlamıştı kadına. Fakat Malva'nın az önce söyledikleri yeniden aklına gelince, sert bir sesle:

- Oğlumla ilgisi yok bu işin... diye sözlerini sürdürdü. Dayak yediysen, suç kendinde. Niye kızdırdın beni?

Malva:

- Mahsustan yaptım, denedim seni... diyerek omzunu adamın göğsüne dayadı.

- Denemiş! Neyi denedin? Öğrendin işte öğreneceğini.

Malva gözlerini kırpıştırarak, inandırıcı bir tavırla:

- Olsun! dedi. Kızmadım ki... Dövdüysen, sevdiğin için dövdün! Benden bunun karşılığını alacaksın...

Erkeğin gözlerinin içine baktı; sesini yavaşlatarak, bir daha:

- Oh, öyle bir alacaksın ki!.. diye fısıldadı.

Bu sözlerin tatlı bir vaat olduğunu anlayan Vasili'nin yüreği çarpmaya başlamıştı.

Gülümseyerek:

- Nasıl alacaktım? diye sordu. Görelim bakalım!..

Malva sakin sakin:

- Göreceksin... dedi.

Fakat onun da dudakları titriyordu.

Vasili:

- Ah sevgilim! diye bağırarak Malva'yı tutkuyla kucakladı. Biliyor musun, dövdükten sonra daha çok sevmeye başladım seni! Vallahi!.. Şimdi daha çok benimsin...

Üzerlerinde martılar uçuyordu. denizden esen tatlı bir meltem, dalgaların serpintisini ayaklarına kadar getiriyor, denizin yorulmak bilmez gülüşü durmadan çınliyordu...

Vasili, soluğunu serbestçe bırakırken:

- Eh, işte insan oğlunun işleri! dedi. (Vücuduna yaslanan kadını dalgın dalgın okşuyordu.)

Dünya böyle kurulmuş bir kere. Günah olan şey tatlı oluyor. Sen anlamazsın bunu... Kimi zaman hayatın anlamını düşünürüm de, aklımı oynatacak gibi olurum!.. Özellikle de geceyin olur bu... Öyle zamanlarda gözüme uyku girmez... Karşında deniz, üstünde gökyüzü; dört bir yanın da öylesine karanlıktır ki, tüylerin ürperir... Ve sen burada, yapayalnızsındır! Kendini o kadar küçük, o kadar küçük bulursun ki... Yeryüzü, altında sallanmaya başlar; sense onun üzerinde yapayalnızsındır. O anda yanımda sen bari olsan... İki kişi ne de olsa başkadır... Malva gözlerini yummuş, Vasili'nin dizlerinde yatıyor; konuşmuyordu. Vasili, güneşin ve rüzgârın yağızlaştırdığı kaba saba, fakat sevimli yüzünü kadının üzerine eğmişti. Kocaman, rengi atmış sakalı Malva'nın boynuna sürünüyordu. Malva kımıldamadan yatıyor, sadece göğsünün uyumla inip kalktığı görülüyordu. Vasili'nin bakışları kâh denizin üzerinde dolaşılıyor, kâh yanbaşındaki bu göğüse takılıyordu. Sonra ağır ağır, ağzını şapırdada şapırdada, bol yağlı bir pirinç lapası yiyormuşçasına, Malva'nın dudaklarını öpmeye başladı. Böylece üç saat geçti. Güneş denizin üzerinde batmaya başlağığı zaman adam sıkıntılı bir sesle:

- Eh, ben gidip çay kaynatayım bari... dedi. Konuğumuz az sonra uyanır!

Malva uykulu bir kedi gibi tembel tembel yana çekildi. Vasili istemeye istemeye kalkıp barakaya yollandı. Kadın, kirpiklerini azıcık aralayarak adamın arkasından baktı, ağır bir yükten kurtulmuşçasına rahat bir soluk aldı.

Sonra üçü birden ateşin çevresinde çay içmeye oturdular. Deniz, gün batımının renkleriyle bezenmişti. Yeşilimtrak dalgalar erguvan rengi bir pırıltıya bürünmüştü.

Vasili, beyaz bir fincandan çayını yudumlarken, oğluna köye ilişkin sorular soruyor; ya da kendi anılarından söz ediyordu. Malva söze karışmadan, onların ağır aksak sürüp giden konuşmalarını dinliyordu.

- Nasıl, köylüler geçinip gidiyor değil mi?

- Eh, şöyle böyle...

- Köylü kısmının istediği nedir ki? Bir kulübe, bol bol ekmek, bayramdan bayrama da bir bardak votka... Ama bunu bile bulamazsın... Evimde karnım doysaydı, kalkıp buralara gelir miydim? Köyde efendi de sensin, bey de; herkes eşittir. Ama burada bir uşak parçasından başka nesin?..

- Ama burada da karnın daha çok doyar; iş de daha kolaydır...

- Sen neden söz ediyorsun?.. Bazen öyle zamanlar olur ki, kemiklerin sızım sızım sızıldar. Üstelik burada el kapısındasın; oradaysa kendine çalışırsın.

Yakov sakın sakın karşı çıkıyordu:

- Ama burada daha çok kazanç var.

Vasili içinden oğlunu haklı buluyordu. Köy hayatı buradakinden bin kat zordu. Fakat nedense Yakov'un bunu bilmesini istemiyordu.

Sert bir sesle karşılık verdi:

- Sen burada kaç para kazanıldığını hesapladın mı? Kardeşcağızım, köyde...

Malva gülümseyerek söze karıştı:

- Çukurda gibisindir... Karanlık, dar bir çukurda... Hele kadınların hayatı, gözyaşından ibarettir.

Vasili kaşlarını çatarak Malva'ya baktı:

- Kadınların hayatı her yerde aynıdır... Işık her yerde aynı ışıktır, güneş bir tanedir!

Malva heyecanlanarak:

- Haydi ordan, haltetmişsin sen! diye sesini yükseltti. Köylü karısı istese de istemese de kocaya varmak zorundadır. Ha kocalı karı olmuşsun, ha yatıp ölmüşsün, ne fark eder? Ekin biç, yün eğir, hayvan güt, çocuk doğur... Peki sana kalan nedir? Kocanın dayağıyla küfürü...

Vasili:

- Dayak her zaman atılmaz, diye Malva'nın sözünü kesecek oldu.

Malva ona kulak asmadan sözlerini sürdürüyordu:

- Ama burada kimse karışamaz bana. Martı gibi, gönlümün dilediği yere uçarım! Kimse yolumu kesemez... Kimse el süremez bana!..

Vasili gülerek, anlamlı anlamlı:

- Ya sürerlerse? diye sordu.

Kadın sessizce:

- O zaman bunun karşılığını alırlar! dedi.

Gözlerinin parlaklığı ansızın sönuvermişti.

Vasili babacan bir tavırla gülerek:

- Al işte, dedi. Canlısın ama güçsüzsün! Konuşmaktan başka bir şey bilmezsin. Kadın kısmı, köyde hayatın bir parçasıdır... Buralardaysa fingirdemek için yaşar...

Bir süre sustuktan sonra:

- Yani günaha girmek için, diye ekledi.

Vasili'yle Malva'nın konuşmaları kesildiğinde Yakov düşünceli düşünceli içini çekerek:

- Bu denizin sonu yok galiba... dedi.

Üçü birden, sessizce, karşılarında uzanan sonsuzluğa baktılar.

Yakov kolunu uzatarak:

- Ah, bütün bu su toprak olsaydı! diye sesini yükseltti. Ekilip sürülebilseydi!

Vasili, oðlunun istekle kızaran yüzüne bakarak:

- Bak sen! diye keyifli keyifli güldü.

Oðlunun toprağı sevdiğini görmek hoşuna gitmişti. Bu sevginin belki de serbest çalışma hayatının çekiciliğini bastırarak Yakov'u kısa bir süre sonra, ısrarla köye çağıracağını düşünüyordu. Kendisiyse yine burada, Malva'yla kalacak; her şey eskisi gibi sürüp gidecekti...

- Yakov, çok iyi dedin bunu! Köylü kısmı böyle olmalı! Köylü kısmının gücü, topraktır.

Toprakla kaynaştıkça yüzüne kan gelir. Ama bir kere ondan koptu mu, yıkılır gider artık.

Topraksız köylü köksüz ağaç gibidir. Bir süre daha işe yarar ama, az sonra çürüyüp gider!

Ormandaki güzelliğinden eser kalmaz. Yassılır, kirtiş kirtiş olur; bütün çalımlını kaybeder!..

Çok güzel bir söz söyledin Yakov!

Deniz, güneşi bağrına çekiyor, dalgaların şıprıtılı şarkısıyla selamlayarak karşılıyordu onu.

Güneşin veda ışıklarıyla bezenen dalgalar, şaşılacak bir renk cümbüşü içindeydiler. Işığın bu tanrısal kaynağı, uyumlu renklerini denize saçarak onunla vedalaşılıyor; kendisini gözleriyle izleyen üç insandan uzaklaşarak, şafağın sevinçli parıltısıyla uykulu toprakları uyandırmaya gidiyordu.

Vasili, Malva'ya:

- Hey Allahım! dedi. Güneşin batışını seyrederken ruhum eriyor sanki!

Malva bir şey söylemedi. Yakov'un, denizin enginliklerinde dolaşan mavi gözlerinde bir gülümseme ışılıyordu. Üçü birden, düşünceli bir tavırla, günün son dakikalarının söndüğü noktaya uzun uzun baktılar. Önlerindeki ateş küllenmeye başlamıştı. Arkalarında gece, gökyüzüne gölgelerini yayarak ilerliyordu. Sarı kumsal karardı; martılar görünmez oldu; her yanı sessiz, yumuşak, düşsel bir karanlık kapladı... Kumsala çarpıp duran yorulmak bilmez dalgalar bile gündüzkü kadar sevinçli, gür bir sesle şıprdamıyorlardı şimdi...

Malva:

- Niye oturuyorum ben? dedi. Gideyim artık.

Vasili utandı; şaşırđı; oðluna baktı. Sonra tedirgin bir sesle:

- Acelen ne? diye mırıldandı. Bekle, birazdan ay doğar...

- Aydan bana ne? Karanlıkta da korkmadan giderim. Geceleyin ilk gidişim değil ki buradan!...

Yakov babasına kaçamak bir bakış fırlattı; yüzündeki alaycı gülümsemeyi gizlemek için gözlerini kırptırdı. Sonra bakışlarını Malva'ya çevirince kadının da kendisine bakmakta olduğunu görüp bir tuhaf oldu.

Vasili, tedirgin, sıkkın:

- Ne yapalım! dedi. Git!

Kadın kalktı, vedalaştı, kıyı boyunca adı adı yürümeye başladı. Ayaklarının dibinde yuvarlanan dalgalar, onunla oynuyorlardı sanki. Gökyüzünün altın çiçekleri yıldızlar, titrek titrek ışıdamaya başladılar. Malva'nın parlak bluzu, onun ardı sıra bakan Vasili'yle Yakov'dan uzaklaştıkça karanlığa karışıyordu.

Sonra kadının gür, tiz bir sesle söylediği şarkıyı işittiler:

Sevgilim! Koş gel, durma!

Ah, sarayım seni kollarımla...

Vasili'ye, Malva orada durup bekliyormuş gibi geldi. "Hınzır karı! Mahsustan yapıyor; beni kızdırmak istiyor!" diye düşünerek hırsla tükürdü.

Yakov gülümseyerek:

- Vay anam! Ne güzel söylüyor! dedi.

Kadın, karanlıkta gri bir leke gibi kalmıştı. Sesi denizin üzerinde yükseliyordu:

Bir çift beyaz kuğu olan

Memelerimi hırpala...

Yakov:

- Vay anam! diye inledi; bütün vücuduyla bu ayartıcı sözlerin geldiği yöne doğru uzandı.

Vasili sert bir sesle:

- Demek köydeki işlerin üstesinden geledin? dedi.

Yakov, babasına şaşkın şaşkın baktı; doğrulup eskisi gibi oturdu.

Malva'nın ateşli şarkısı, dalgaların gürültüsünde gitgide boğularak parça parça hâlâ kulaklarına kadar ulaşıyordu:

Ah... İnsan bu karanlıkta

Nasıl uyur yalnız başına!..

Vasili kumların üzerinde debelenerek kederli bir sesle:

- Ne kadar sıcak! diye bağırdı. Gece olduğu halde... Hâlâ sıcak! Lânet olası memleket!

Yakov ona doğru döndü; söyleyecek söz ararcasına:

- Kumlar sabahtan kızıyor da... dedi.

Babası:

- Ne o? Yoksa benimle eğleniyor musun? diye tersledi.

Yakov saf saf:

- Ben mi? diye sordu. Yoo... Eğlenecek ne var?

- Neyse... Boş ver...

Sustular.

Dalgaların gürültüsü arasından; iç çekmelere, tatlı, okşayıcı çadırya benzeyen sesler geldi kulaklarına.

İki hafta sonra yine bir pazar günüydü. Vasili Legostev yine barakasının yanındaki kumlara uzanmış, gözleri denizde, Malva'yı bekliyordu. Deniz yine güneş ışınlarını yansıtarak gülüyor, kıyıya akın akın hücum eden dalgalar yine yeşellerinin köpüğünü kumsala bırakıyor ve yeniden denize yuvarlanarak onun bağrında eriyorlardı. Her şey on dört gün önceki gibiydi yine. Sadece Vasili, metresini her zaman sakin bir güvenle beklerken, bugün içi içine sđmüyordu. Geçen pazar gelmemişti. Bugün mutlaka gelmeliydi! Geleceğinden kuşkusuz yoktu ama, bir an önce görmek istiyordu onu. Yakov engel olamayacaktı bugün. Evvelsi gün öteki ırgatlarla

birlikte aç almaya geldiğinde, pazar günü mintan satın almak için kente ineceğini söylemişti. Aylığı on beş rubleye bir balıkçı takımına kapılanmış, üç gündür balığa çıkıyor, şimdi de çalımından yanına yaklaşılmıyordu. O da öteki ırgatlar gibi salamura balık kokuyor, kir pas içinde yüzyüyor, üstü başı dökülüyordu. Oğlu aklına gelince Vasili için çekti:

- Biraz karnı doyunca... şıarmaya başlayacak... belki de köye dönmek istemeyecektir... O zaman gitmek bana düşecek... diye düşündü.

Denizde martılardan başka bir şey görünmüyordu. Uzakta, gökle denizi ayıran kumsalın ince kıyı çizgisi görülüyordu. Fakat güneş ışınları denize neredeyse dik olarak düştükleri halde, ne gelen vardı ne giden. Malva bu saatte çoktan gelmiş olurdu.

Havada iki martı kapıştı. Öylesine dövüşüyorlardı ki, tüyleri savrulmaya başladı. Dalgaların engin deniz üstündeki güneş ışınlarıyla birleşen neşeli ve sonsuz şarkısı, martıların kızgın çığlıklarıyla parçalanıyordu. Birbirlerini gagalayan martılar, acıyla ve öfkeyle keskin çığlıklar kopararak denize yuvarlanıyor, sonra peşpeşe yeniden havalanıyorlardı... Öteki martılar -koca bir sürü- bu kavgaya aldırış etmeden; kıpır kıpır oynayan, saydam, yeşilimtrak suyun üzerinde taklalar atarak hırsla balık avlıyorlardı.

Deniz bomboştu. O tanıdık, siyah nokta görünürde yoktu hâlâ...

Vasili yüksek sesle:

- Demek gelmiyorsun? dedi. Cehennem dibine kadar yolun var! Ne sandın yani?..

Kıyıya doğru horgörüyle tükürdü.

Deniz güliüyordu.

Yemek hazırlamak için kalkıp barakaya doğru yürüdü. Fakat canının bir şey istemediğini hissederek eski yerine döndü; yeniden oraya uzandı.

- Seryojka bari gelseydi! diye geçirdi içinden.

Sonra sadece Seryojka'yı düşünmeye zorladı kendini: Zehir gibi bir adam. Alay etmediği şey yoktur. Herkesi yumruğuyla sindirmiştir. Güçlü kuvvetli, okumuş, görmüş geçirmiş... Fakat ayyaş. Onunla birlikteyken can sıkıntısı nedir bilmez insan... Kadınlar Seryojka için deli divane olur. Bir yerde görünmeye görsün, hepsi peşine takılır. Sadece Malva yüz vermez ona... Gelmiyor işte. Melün karı! Dayak attığıma mı kızdı yoksa? Onun için sanki yeni bir şey mi bu? Kimbilir ne dayaklar yemiştir hayatında!.. Birazdan bunun hesabını sorarım ona...

Vasili böylece bir oğlunu, bir Seryojka'yı, en çok da Malva'yı düşünerek kumların üzerinde yuvarlanıyor; bekleyip duruyordu. Tedirginliği yavaş yavaş karanlık bir kuşkuya dönüşmeye başlamıştı ama, düşünmek istemiyordu şimdi bunu. Böylece, içindeki kuşkuyu bastırmaya çalışarak, arada bir kalkıp kumsalda gezinerek, sonra yeniden uzanarak akşamı etti. Deniz kararmaya başladığında o hâlâ gözlerini uzaklara dikmiş; sandalın görünmesini bekliyordu. Malva o gün de gelmedi.

Vasili yatağa uzandığında, kendisini buraya mıhlayan, kıyıya çıkmasına izin vermeyen işine acı acı sövdü. Uykuya dalarken de ikide bir sıçrayıp uyanıyordu. Uykusunun arasında, uzaklarda bir yerlerde kürek şıptırları duyar gibi oluyordu. Kalkıp ellerini gözlerine siper ederek karanlık, bulanık denize bakıyordu. Kıyıda, dalyanın olduğu yerde, iki ateş sönük sönük parlıyor, denizin üzerinde başkaca bir şey görünmüyordu.

En sonunda:

- Alacağın olsun kaltak! diye homurdanarak derin bir uykuya daldı.

Dalyanda bakın neler olup bitmişti o gün:

Yakov uyandıönda, güneş ortalöi kızdırmamıştı daha. Serin, canlandırıcı bir meltem esiyordu denizden. Delikanlı, deniz suyuyla elini yüzünü yıkamak için barakadan çıkıp kıyıya doğru yürürken Malva'yı gördü. Kadın, kıyıya çekilen büyücek bir sandalın kış tarafına oturmuş, çıplak ayaklarını bordadan sarkıtılmış, ıslak saçlarını tarıyordu.

Yakov durdu; ilgiyle ona bakmaya başladı.

Malva'nın düömeleri iliklenmemiş basma bluzu omzunun birinden sarkıyor; bu beyaz ve nefis yuvarlaklıö göz önüne seriyordu.

Dalgalar sandalın kışına çarptıkça, Malva, denizin üzerinde kah yükseliyor; kah çıplak ayakları suya deöecekmişçesine, alçalıyordu.

Yakov:

- Ne o, yıkandın mı yoksa? diye seslendi.

Kadın ona bir göz atarak:

- Yıkandım... dedi. Niye erken kalktın?

- Sen daha erken kalkmışsın ya...

- Sen bana ne bakıyorsun?

Yakov sustu.

Malva:

- Benim gibi yaşarsan, feleöini şaşarsın! dedi.

Yakov gülümseyerek:

- Yapma... dedi. Vallahi korktum senden!

Sonra çömelerek yıkanmaya başladı. Serin suyu avuç avuç yüzüne çarptıkça, ördek gibi gurultular çıkarıyordu. Kalkıp mintanın eteöiyle kurulanırken, Malva'ya:

- Niçin durmadan beni korkutmaya çalışıyorsun? diye sordu.

- Sen de niye yiyecekmiş gibi bakıyorsun bana?

Yakov ona, dalyandaki öteki kadınlara baktıöndan daha çok baktıöını sanmıyordu. Fakat ansızın:

- İştahımı kabartıyorsun da ondan!.. deyiverdi.

- Hızırılıkların babanın kulaöına giderse, o senin iştahımı iyi kabartır!

Kurnaz, ateşli bakışlarını delikanlının yüzüne dikmişti.

Yakov gülerken sandala tırmandı. Kadının hangi hızırılıklardan söz ettiöini anlamamıştı ama, böyle konuştuöuna göre herhalde vardı bir bildiöi. Bu düşünce onu keyiflendirmişti.

Sandalın bordasına, Malva'nın yanına doğru giderken:

- Ne olmuş? dedi. Babam seni satın almadı ya!

Kadının yanına oturdu; bakışlarını onun çıplak omuzunda, yarı açık göösünde, deniz kokusu fişkırın saölam, taptaze bedeninde gezdirdi. Sonra birdenbire, coşkuyla:

- Ne kadar da beyazsın! diye baöırdı.

Malva onun yüzüne bakmadan ve açık saçık yerlerini kapatmak gereöini duymadan:

- Sana yaramaz! diye kestirip attı.

Yakov içini çekti.

Sabah güneşinin aydınlattığı uçsuz bucaksız bir deniz uzanıyordu karşılarında. Rüzgârın okşayıcı soluğunun doğurduğu küçük, oynak dalgacıklar sandalın bordasını usul usul dövüyordu. Burun, denizin atlasan göğsü üzerinde bir yara izi gibi uzayıp gidiyordu. Uzaktaki sırk, ince bir çizgi gibi, gökyüzünün yumuşak ve mavi bağrımı deliyor; üzerindeki bez parçasının, rüzgârda dalgalandığı görülüyordu.

Malva, Yakov'un yüzüne bakmadan:

- Anladın mı aslanım! dedi. İştah uyandırıcıymdır ama, sana yaramaz... Üstelik ne kimsenin malıym, ne de senin babanın kölesi. Ben kendim için yaşarım... Bana askıntı olup durma, çünkü seninle Vasili arasında hır çıkmasını istemem... Ne türlü olursa olsun, tartışmadan da, hır grden de hoşlanmam... Anladın mı?

Yakov:

- Ne yaptım ki ben? diye şaşkınlığını belirtti. Sana dokunduğum mu var?

- Sen bana dokunamazsın!

Yakov'u öylesine hiçe sayan bir tavırla söylemişti ki bunu, delikanlının hem erkeklik, hem de insanlık onuru incindi. Kışkırtıcı, neredeyse kötücül bir duygu kapladı benliğini. Bakışları alevlendi; kadına yaklaşarak:

- Öyle mi? diye sesini yükseltti. Demek dokunamam sana?

- Dokunamazsın!

- Bak helee!.. Peki ya dokunursam?

- Dokun da görelim!

- Ne yaparsın?

- Ensene yumruğu yediğin gibi, kendini tepetaklak denizde bulursun.

- Hadi, vursana!

- Hadi, dokunsana!

Yakov ateş saçan gözleriyle Malva'yı tepeden tırnağa süzdü; ansızın güçlü pençeleriyle onu yanlamasına kavrayarak göğsünü ve sırtını ezercesine sıktı. Bu smsıcak, hayat dolu vücudun dokunuğu, delikanlıyı alev alev tutuşturdu. Heyecandan boğulacak gibi oldu.

- Hadi! Vursana... Vursana... Ne duruyorsun?

Malva delikanlının tir tir titreyen ellerinden kurtulmaya çalışarak, sakın bir tavırla:

- Yakov, bırak! dedi.

- Hani enseme vuracaktın?

- Bırak dedim! Yoksa kötü olacak!

- Hadi ordan... Korkutamazsın beni! şuna bak... Nasıl da ilek gibi kızardı!..

Kadına yaklaştı ve kalın dudaklarını onun pembeleşen yanağına bastırdı.

Malva kıvrak bir kahkaha atarak Yakov'un ellerini sıkıca kavradı, bütün gücüyle ileriye doğru abandı. Kucak kucağa, kocaman bir yığın halinde denize yuvarlandılar, bir köpük ve su serpintisi içinde kayboldular. Sonra dalgalanan suyun üzerinde Yakov'un sırlıklam başı göründü. Yüzünden korku okunuyordu. Arkasından da Malva ıktı. Yakov, kollarıyla deli gibi çırpınarak çevresindeki suyu dövüyor, ulur gibi sesler çıkartıyordu. Malva kahkahalar atarak

onun çevresinde yüziyor; suratına avuç avuç tuzlu su serpiyor; savurup durduğu kocaman kollarından korunmak için arada bir suya dalıyordu.

Yakov hırıltıyla soluyarak:

- Şeytan diye bağırdı. Boğuluyorum! Yeter!.. Vallahi... Boğuluyorum... Su... Acı... Ah, sen... Boğuluyorum!..

Fakat Malva onu zaten bırakmış, bir erkek gibi kulaçlar atarak kıyıya doğru yüziyordu. Sonra kendini ustaca bir hareketle yukarı çekti, sandala tırmanıp eski yerine oturdu, acemi acemi yüziip gelen Yakov'a gülerken bakmaya başladı. Islak elbisesi vücuduna yapışmış, dizlerinden omuzlarına kadar bütün çizgilerini açıda çıkarmıştı. Gelip sandala tutunan Yakov, gülerken onu seyreden bu neredeyse çıplak kadına, tutkudan parlayan gözlerle bakakaldı.

Malva hâlâ gülerken, diz çöktü, bir eliyle sandalın bordasına tutunup öteki elini Yakov'a uzattı.

- Hadi bakalım ayı balığı, tırman! dedi.

Yakov kadının elini kavrayarak canlı bir sesle:

- Hadi... Kurtul da görelim şimdi!.. diye bağırdı. Sana bir banyo yaptırayım da aklın başına gelsin!.

Omuzlarına kadar çıkan suda ayakta durarak onu kendine doğru çekmeye başladı. Başının üzerinden geçen dalgalar sandala, oradan da Malva'nın yüzüne çarpıyordu. Kadın, gözlerini kırpıştırarak bir kahkaha attı; ansızın keskin bir çığlıkla kendini suya fırlatıverdi. Düşerken, ağırlıdıyla Yakov'un ayaklarını da çelmişti.

Birbirlerine su püskürterek, keskin çığlıklar atarak, hırıltıyla soluyarak, dalarak, iki kocaman balık gibi yeniden oynaşmaya başladılar.

Güneş onlara gülerken bakıyor, dalyandaki barakaların camları da gün ışıklarını yansıtarak onlarla birlikte gülüyorlardı. Ellerini şiddetle çarptıkları sudan şarıltılar yükseliyor; bu insan gürültüsünün ürküttüğü martılar, denizin uzaklarından kopup gelen dalgaların arasında başları bir görünüp bir kaybolan Malva'yla Yakov'un üzerinde çığlıklar kopararak uçuşuyorlardı...

Sonunda yorularak, epeyce de su yutarak kıyıya çıktılar; dinlenmek için güneşe oturdular.

Yakov, ağzındaki suları küçük küçük tükürürken;

- Vay anasını! diye yüzünü buruşturdu. Şu su ne kötü şey be! Hem, ne kadar da çok!

Malva saçlarının suyunu sıkarken:

- Dünyada kötüden bol ne var? diye güldü. Mesela delikanlılar! Aman Allahım, ne kadar da çokturlar...

Koyu renkli saçları uzun değildi ama, hem sık, hem de kıvrır kıvrırdı.

Yakov dirseğiyle kadının böğrünü dürterek:

- Sen ihtiyarları bile yoldan çıkarırsın! diye sırnaştı.

- İhtiyarın kimisi, delikanlıya taş çıkartır...

- Bak hele! Sen bu ağızları nereden öğrendin?

- Köydeki kızlar, hiç de fena delikanlı olmadığımı söylerlerdi sık sık.

- Kızlar ne anlar; sen bana sor...

- Sen nesen? Kız değil misin?

Kadın, Yakov'a dik dik baktı; oğlanın kısı kıs güldüğünü görünce ansızın ciddileşti, içtenlikle:

- Çocuğum olmadan önce, kızdım! dedi. Tamam mı?

Yakov:

- Eksidiyle tamam! diyerek kahaahayı bastı.

Malva öfkeyle:

- Aptal! dedi; sırtını dönüverdi.

Yakov ürkmüştü. Dudaklarını kemirerek sustu.

Islak giysilerinin kuruması için güneşin altında dönüp durarak yarım saat kadar konuşmadılar.

Eğri damlı, uzun ve pis barakalarda yaşayan ırgatlar uyanmaya başlamıştı. Uzaktan hepsi birbirine benziyordu bu insanların. Hepsi paçavralar içinde ve yalınayaktılar. Hırıltılı sesleri kıyıya kadar ulaşıyor, birisi boş bir fiçinin dibine vuruyor, kocaman bir davulun gümbürtüsünü andıran boğuk sesler işitiliyordu. İki kadın cırlak cırlak sövüşüyor, bir köpek uluyordu.

Yakov:

- Uyanıyorlar, dedi. Oysa ben erkenden kente gidecektim bugün... Gelip burada seninle oynaştım...

Malva yarı şaka, yarı ciddi:

- Benden adama iyilik gelmez, dedi.

Yakov şaşkın şaşkın gülümseyerek:

- Niçin hep ürütüyorsun beni? diye sordu.

- Babandan dayağı yediğin zaman görürsün...

Babasının öne sürülerek gözünün korkutulmak istenişi Yakov'un tepesini attırmıştı.

- Babam bana ne yapabilir? Ha, ne yapabilir? diye kabaca karşı çıktı. Babammış!... Ben de bebek değilim artık... Çalırma bak sen... Burada bunlar sökmez artık... Kör değiliz...

Görüyoruz... Kendisi pek mi sofu? Gönlünün dilediği gibi yaşıyor... Bana da kimse karışamaz.

Malva, Yakov'un yüzüne alaylı alaylı bakarak:

- Sana kimse karışamaz öyle mi? Peki, ne yapabileceğini sanıyorsun sen? diye sordu.

Delikanlı, ağır bir yük kaldırıyormuşçasına avurtlarını şişirip göğsünü kabartarak:

- Ben mi? dedi. Ben ha? Ben çok şey yapabilirim! Dünyanın girdisini çıktısını anladım artık; köydeki o aptallık günlerine geçmiş ola!..

Malva alayla:

- Ne kadar da hızlısın! diye bağırdı.

- Ne sandın? Seni babamın elinden alayım da gör!

- Yok canım!.. Öyle mi?..

- Var mısın bahse?

- Öyle mi canım?..

Yakov'un tepesi attı:

- Bana bak! dedi. Benimle eğlenme!.. Yoksa... Karışmam bak!

Malva istifini bozmadan:

- Ne yaparsın? diye sordu.

- Hiç!

Sırtını kadına döndü; kabadayı bir delikanlı tavrıyla sustu.

- Amma da hırladın ha? Kahyanın siyah finosunu gördün değil mi? Hık demiş, senin burnundan düşmüş! Uzaktan bir havhyor, bir havhyor; sanırsın ısıracak!.. Ama yanına yaklaştın mı, kuyruğunu kısıp kaçveriıyor!

Yakov hırsla:

- Güzel, çok güzel! diye bağırdı. Bekle bakalım! Göreceksin! Ne adam olduğumu göstereceğim sana!

Kadın gülererek delikanlının yüzüne bakıyordu.

Uzun boylu, zayıf, tunç renkli; kızıl saçları darmadağınık bir adam, salına salına onlara doğru yaklaşıyordu.

Pantolonunun üstüne salıverdiği al basmadan mintanı, sırtından neredeyse boynuna kadar yırtılmıştı. Yenlerini, kollarından aşığı sarkmasınlar diye, omuzlarına kadar sıvamıştı.

Pantolonu paramparça, ayakları çıplaktı. Baştan aşığı çillerle kaplı yüzünde iri, mavi gözleri küstahça parlıyor; yassı ve kalkık burnu, görünüşüne yaman bir kopuk havası veriyordu.

Yanlarına gelince, durdu. Bedeni, giysilerindeki binlerce delikten güneş ışınlarını yansıtıyordu. Burnunu gürlütiyle çekip Malva'yla Yakov'u anlamlı anlamlı süzdü; yüzünü gülünçleştirerek:

- Seryojka dün azıcık kafayı çekti; bugün Seryojka meteliksiz kaldı... dedi. Yirmi kapık ödünç versenize! Nasıl olsa ödemeyeceğim...

Yakov bu ağız kalabalığı karşısında candan bir kahkaha attı. Malva, karşısındaki yoksulluk anıtını tepeden tırnağa süzerek gülümsedi:

- Şeytanlar! Verin işte! İster misiniz, yirmi kapiğe nikahınızı kıyıvereyim?

Yakov gülererek:

- Çok matrak herifsin! dedi. Papazlığın da mı var yoksa?

- Sersem! Ugliça'da bir papazın yanında çalıştım... Sen yirmi kapikten haber ver!

Yakov:

- Ben evlenmek istemiyorum! diye karşı koyacak oldu.

- Fark etmez! Sökül paraları! (Seryojka kurumuş dudaklarını diliyle yalayarak üsteliyordu.)

Kraliçesine sulandığını babana söylemem...

- Senin yalanına pek inanır da...

Seryojka ciddi bir tavrıyla:

- İnanır, inanır! dedi. Seni de öyle bir pataklar ki, feleğini şaşarsın!

Yakov:

- Korkum yok! diye gülümsedi.

Seryojka gözlerini kıstı, sakince:

- Öyleyse ben pataklarım! dedi.

Yakov yirmi kapık vermeyi hiç istemiyordu. Fakat Seryojka'yla hırlaşmaktansa onun isteğini yerine getirmenin daha iyi olacağını önceden anlatmışlardı ona. Çok bir şey istemezdi. Ama isteği yerine getirilmezse, ya çalışırken yok yere bir maraza çıkarır ya da durup dururken döverdi adamı. Bu öğütleri anımsayan Yakov içini çekti, istemeye istemeye elini cebine soktu.

Seryojka:

- Ha şöyle aslanım! diyerek kuma, onların yanına çöktü. Beni dinlersen, hiçbir zaman zarar etmezsin. Sonra Malva'ya dönerek sözlerini sürdürdü. Ne zaman varıyorsun bana? Elini çabuk tut, sabrım kalmadı...

Malva:

- Dökülüyorsun... diye karşılık verdi. Önce yırtıklarını onar da, sonra konuşalım.

Seryojka üstündeki paçavraları gözden geçirip üzüntüyle başını salladı.

- Sen en iyisi, etekliğini ver bana.

Malva:

- Bak hele! diyerek gülmeye başladı.

- Ciddi söylüyorum; yok mu eski bir tane?

Malva:

- Param olsa, gidip kafayı çekerim...

Elinde dört tane beş kapıklık tutan Yakov:

- Vay anasını! diyerek güldü.

- Ne olmuş? Papaz derdi ki; insan, bedenini değil, ruhunu düşünmelidir. Ruhum votka istiyor, pantolon değil. Ver parayı! Ha şöyle! Şimdi gidip kafayı çekeceğim... Babana da yine her şeyi söyleyeceğim.

Yakov elini sallayarak:

- Söylersen söyle! dedi, Malva'nın omzunu dürterek kabadayıcı göz kırptı.

Seryojka bunu fark etmişti. Yere bir tükrük atarak vaadini bir kez daha tekrarladı:

- Seni pataklamayı da unutmuyacağım... İlk fırsatta güzel bir sopa çekeceğim sana!

Yakov kaygıyla:

- Peki ama, niçin? diye sordu.

- Onu ben bilirim. (Sonra Malva'ya dönerek sorusunu tekrarladı.) Söyle bakalım, ne zaman varıyorsun bana?

Kadın, ciddi bir tavırla:

- Ne yapacağımızı, nasıl yaşayacağımızı anlat, o zaman düşüneyim, dedi.

Seryojka gözlerini kırıştırdı; denize baktı, dudaklarını yalayarak düşüncesini belirtti:

- Hiçbir şey yapmayacağız, gezeceğiz!

- Peki ama, ne yiyip ne içeceğiz?

Seryojka elini sallayarak:

- Öf, tıpkı anam gibi konuşuyorsun be! dedi. Ne olacak? Nasıl olacak? Falan, filan... Ne olacağını, nasıl olacağını sanki ben biliyor muyum? Gidip kafayı çekeyim bari!...

Kalktı, yürüyüp gitti. Malva'nın yüzünde tuhaf bir gülümseme dolaşıyor; Yakov düşmanca bakışlarla izliyordu onun gidişini.

Seryojka epeyce uzaklaştıktan sonra, kadına:

- Kabadayıya bak sen! dedi. Köyde olsa, çoktan hesabımı görürlerdi böyle çakalların... Şöyle gü-zeel bir sopa yese, nasıl yola gelir bak... Ama burada öyle adam yok ki...

Malva ona bakarak, dişlerinin arasından:

- Seni domuz enişi seni! diye tısladı. Sen kim, onun değerini anlamak kim!..

- Anlamayacak ne varmış? Bini bir para etmez böylelerinin! Üstelik de it sürüsü kadar çokturlar!

Malva alaycı bir sesle:

- Öyle mi sanıyorsun! diye bağırdı. Kendin için konuşsan neyse ne... Ona gelince... O her yeri görmüş, dünyanın altını üstüne getirmiş bir adamdır be.. Kimseden de korkusu yoktur...

Yakov şişinerek:

- Benim de kimseden korkum yok!.. dedi.

Malva bir şey söylemedi. Birbiri arkasına kıyıya koşan, kocaman sandalı kımıldatıp duran dalgaların oyununu izlemeye koyuldu. Direk, sağa sola sallanıyor; sandalın kıcı yükselip alçalarak şiddetli, kederli bir sesle suya çarpıyordu. Sandal kıyıdan kopup uzaklaşmak, engin ve özgür denize açılmak istiyor; onu kıyıya bağlayan halata öfkeleniyordu sanki.

Sonra Yakov'a:

- Niye hâlâ gitmiyorsun? diye sordu.

Yakov:

- Nereye gideyim? diye karşılık verdi.

- Kente gidecektin ya...

- Gitmeyeceğim!

- Öyleyse babanın yanına git.

- Ya sen?

- Ne olmuş?

- Sen gelmeyecek misin?

- Hayır...

- Öyleyse ben de gitmem.

Malva soğukkanlılıkla:

- Bütün gün benim yanımda mı sürtüp duracaksın? diye sordu.

Yakov sert bir sesle:

- Sana ihtiyacım yok... dedi, kalkıp uzaklaştı.

Fakat yanılıyordu bunu söylerken. Kadından ayrılınca canı sıkılmaya başlamıştı. Malva'yla konuştuğundan sonra tuhaf bir duygu belirmişti içinde. Babasını düşününce, bulanık bir öfke, belli belirsiz bir hoşnutsuzluk duyuyordu şimdi. Dün böyle bir şey yoktu. Bugün de Malva'yla karşılaşınca kadar böyle bir şey sezinlememişti... Babası orada, denizin uzaklarında, gözle ancak görülebilen o kumsal çizgisindeydi ama; yine de Yakov'a engel oluyordu sanki... Sonra Malva, babasından korkuyormuş gibi geldi ona. Korkmasa, Yakov'a başka türlü davranırdı belki.

Dalyanın oralarda, insanlara bakarak başıboş dolaşıp duruyordu. Seryojka, bir barakanın gölgesinde, bir fiçinin üstüne oturmuş; balalaykasını tıngırdatıp yüzünü gülünç hallere sokarak şarkı söylüyordu:

Aman po-liis efendi!

Yardım ediniz bana...

Karakola gitmezsek,

Düşeceğim çamura...

Kendisi gibi yirmi, yirmi beş tane adam baba kuşatmıştı çevresini. Hepsinden de burada herkese, her şeye sinmiş olan salamura balık ve güherçile kokusu yükseliyordu. Çirkin, kir pas içinde dört kadın, kumların üzerine oturmuş; büyük, teneke bir çaydanlıktan çay içiyorlardı. Sabahın köründe kafayı tütülemiş bir ırgat, ayağa dikilmeye çabaladıkça yuvarlanıyor; kumların üzerinde debelenip duruyordu. Bir yerlerden cırlak bir kadın ağlamasıyla akordu bozuk bir akordeon sesi geliyor, her yanda balık pulları parlıyordu.

Yakov öğle üzeri boş fiçlar yığını arasında kendine gölgelik bir yer bularak akşama kadar yatıp uyudu. Uyanıp yeniden dalyanda dolaşmaya başladığında, onu bir yerlere çeken belli belirsiz bir duygu vardı içinde.

İki saat sonra, maden ocağının ötesindeki genç söğütlerin altında buldu Malva'yı. Kadın, elinde parça parça olmuş bir kitap tutarak uzanmış, gülümseyerek Yakov'a bakıyordu.

Delikanlı, onun yanına otururken:

- Bak hele, nerelere gelmişsin! dedi.

Malva güvenle sordu:

- Çok mu aradın beni?

Yakov:

- Ben seni mi arıyordum sanki! diye bağırdı ve ansızın, gerçekten de onu aradığını anlayıverdi.

Bu işe akıl erdiremeyip şaşkın şaşkın başını salladı.

Kadın:

- Okumuşluğun var mı? diye sordu.

- Okumuşluğum mu?... Eh, şöyle böyle... Herhalde unutmuşumdur...

- Benimki de şöyle böyle... Okula gittin mi hiç?

- Bucak okuluna gitmiştim.

- Ben kendi kendime öğrendim.

- Yok canım?

- Vallahi... Astrahan'da bir avukatın ahçısıydım. Oğlu bana okumayı öğretti.

Yakov:

- Yani kendi kendine öğrenmedin... diye düşüncesini belirtti.

Malva ona bakarak, yeniden:

Kitap okumayı sever misin? diye sordu.

- Ben mi? Yoo... Niye seveyim?

- Ben severim. Bu kitabı kahyanın karısından ödünç aldım...

- Ne kitabıymış?

- Ermiş Aleksey'in hikayeleri...

Sonra zengin ve soylu bir ailenin çocuğuyken, Aleksey'in baba ocağından ve mutluluktan nasıl kaçtığını, dilenci olduğunu, paçavralar içinde yeniden evine dönüp avluda köpeklerin arasında nasıl yaşadığını ve kim olduğunu bildirmeden nasıl ölüp gittiğini Yakov'a anlatıp:

- Niçin böyle davrandı dersin? diye sordu:

Yakov umursamazlıkla:

- Kim bilir? diye karşılık verdi.

Rüzgârın ve dalgaların yıdıdı kum tepeleri arasındaydılar. Dalyanın boğuk, karanlık uğultusu işitiliyordu uzaktan. Güneş batmak üzereydi. Pembe ışınları, kumların üzerinde yansyordu. Usul usul esen bir deniz meltemi, cılız söğüt ağaçlarıyla zavallı yapraklarını kıpırdatıyordu. Malva bir şeylere kulak kabartmışçasına, susuyordu.

Yakov:

- Bugün oraya niçin gitmedin... buruna? diye sordu.

Malva:

- Sana ne? dedi.

Yakov alev alev yanan gözleriyle kadına kaçamak bakışlar fırlatıyor, dilinin ucuna geliveren şeyi nasıl edip de söyleyebileceğini düşünüyordu.

Malva:

- Yalnızken ve dört bir yanımla sessizlik kapladığında, hep ağlamak isterim... Ya da şarkı söylemek... Fakat iyi şarkılar bilmem; ağlamaya da utanırım... diye mırıldandı.

Yakov onun yumuşak, okşayıcı sesini dinliyordu. Fakat kadının söylediklerinden bir şey anlamıyor, sadece arzusu daha çok kabarıyordu.

Malva'ya sokuldu; yüzüne bakmadan, boğuk bir sesle:

- Ne var biliyor musun... Dinle, ne diyeceğim bak... Ben... Genç bir adamım... diye söze başladı.

Malva başını salladı, güvenle sözcüklerin üstüne basa basa:

- Hem de aptalsın, ap-taal! dedi.

Yakov üzüntüyle:

- Peki, kabul! diye bağırdı. Ama bunun akılla ilgisi yok ki! Aptalsam aptalım! Kabul! Ama sana ne diyeceğim bak... İster misin, benimle...

- İstemem!..

- Neyi?

- Hiçbir şeyi!

Yakov elini korka korka Malva'nın omzuna koyarak:

- Sersemlik etme, dedi. Düşün ki...

Malva delikanlının elini itti; sert bir sesle:

- Çek arabamı Yakov! dedi. Defol git başımdan!

Oğlan kalktı; çevresine bakındı.

- Pekâlâ, öyle olsun... Vız gelir bana... Senin gibileri burda çok... Kendini bir şey mi sanıyorsun?..

Malva ayağa kalkıp üstünü başını silkelerken, sakın bir tavırla:

- Sen daha çok toysun, dedi.

Yan yana, dalyana doğru yürüdüler. Ayakları kuma gömülüyor, ağır ağır ilerleyebiliyorlardı.

Yakov kadının gönlünü yapmak isteğiyle aklına ne gelirse söylüyor; Malva ise yüzünde alaycı bir gülümseme, iğneleyici karşılıklar veriyordu.

Barakalara yaklaştıklarında delikanlı ansızın durdu; Malva'yı kucaklayarak:

- Beni çıldırtmak mı istiyorsun yoksa? dedi. Niçin böyle davranıyorsun? Dinle beni, bu işin sonu kötüye varacak yoksa!..

Malva:

- Bırak beni diyorum! diye bağırdı; delikanlının elinden kurtulup uzaklaştı.

O sırada bir barakanın köşesinden Serjojka çıkıverdi; darmadağmık kızıl saçlarla kaplı başını sallayarak; kötü kötü:

- Geziyorsunuz demek! Çok güzel! dedi.

Malva nefretle:

- Hepinizin canı cehennem! diye bağırdı.

Yakov, Seryojka'nın karşısına dikilmiş, asık bir yüzle serseriye süzüyordu. Aralarında on adımlık bir uzaklık vardı.

Seryojka da gözlerini Yakov'un gözlerine dikmişti. Toslaşmaya hazırlanan iki koç gibi bir süre böylece birbirlerini süzdükten sonra sessizce ayrı ayrı yönlere çekip gittiler.

Deniz, batan güneşin ışıkları altında durgun ve güzeldi. Dalyandan boğuk bir uğultu yükseliyor; sarhoş ve isterik bir kadın sesi birtakım saçmasapan sözlerle, bu gürültüyü delip geçiyordu:

... Ta-agarga, matagarga,
Benimsin Mataniçka!
Sarr-hoş, dayak yemiş,
Üstü başı madara!

Bu kırkayak gibi idrenç sözler, havası güherçile ve çürümüş balık kokusuyla baygınlaşan dalyanı baştan aşağı dolaşiyor, dalgaların şarkısını zedeliyordu.

Şafağın tatlı parıltısı içinde sedef gibi beyaz bulutları yansıtan engin deniz, sakın sakın uyukluyordu. Uyku sersemi balıkçılar burunun üzerinde bir sandalı donatmaya çabalıyorlardı. Kumların üzerinden sürüklenerek getirilen boz renkli bir aç yığını, yumak halinde sandalın dibine yerleştirdi.

Seryojka, her zamanki gibi başı açık, yarı çıplak, kış tarafta dikilmiş, hırıltılı ve uykulu sesiyle balıkçıları gayrete getiriyordu. gömleğinin parçalarıyla kızıl saçlarının perçemleri rüzgârla oynayıyordu.

Birisi:

- Vasili! Yeşil kürekler nerede? diye bağırdı.

Vasili, yüzünden düşen bin parça, çevirme ağlarını sandala yerleştiriyordu. Mahmurluktan kurtulmak isteyen Seryojka dudaklarını yalıyor, Vasili'nin asık suratına bakıyordu. Sonunda:

- Votkan var mı? diye sordu.

Vasili boğuk bir sesle:

- Var, dedi.

- Öyleyse açılmayayım ben... Burada, çekme takımında kalayım.

Burunun ucundan:

- Tamam! diye bağırıldı.

Seryojka sandaldan inerken:

- Palamar çöz! Açıl! komutunu verdi. Siz gidin... Ben burada kalıyorum. Hey, geniş çevirin ha, dolaştırmayın sakın! Daha düzgün, daha düzgün! Düğümlenmesin!..

Sandala suya ittiler. Balıkçılar bordadan tırmanarak kürekleri kavradılar; suya daldırmak üzere uçlarını havaya kaldırdılar.

- Bir!

Küreklerin hep birlikte suya gömülmesiyle, sandalın ileriye, artık aydınlanan denizin engin bağırına doğru atılması bir oldu.

Dümençi:

- İki! komutunu verince, kürekler dev bir kaplumbağanın pençeleri gibi bordanın üzerinde yükseldiler...

- Bir!.. Ki!..

Kıyıda, çekme takımında beş kişi kalmıştı: Seryojka, Vasili, üç kişi daha. Adamlardan biri kumsala çökerken:

- Ben biraz daha kestireyim.. dedi.

Öteki iki kişi de onu izlediler. Paçavralar içindeki üç vücudun meydana getirdiği canlı bir topak, kumsalın üstünde kıvrılıp kaldı.

Vasili, Seryojka'yla birlikte barakaya giderken:

- Pazar günü niye gelmedin? diye sordu.

- Gelemezdim...

- Sarhoş muydun?

Seryojka, istifini bozmadan:

- Hayır, dedi. Senin oğlanla analığımın peşindeydim.

Vasili çarpık bir gülümsemeyle:

- Amma da iş! dedi. Bebek mi onlar? Senin koruyuculuğuna ne ihtiyaçları var?

- Daha da beter... Oğlan aptal, öteki de ermiş...

Gözleri nefretle parlayan Vasili:

- Malva ermiş ha? dedi. Ne zamandan beri?

- Kardeş, vücuda uymayan bambaşka bir ruh var onda...

- Onun aşağılık bir ruhu var.

Seryojka, Vasili'ye yan yan bakıp horgörüyle homurdandı:

- Aşağılık bir ruhu varmış! Sizi gidi toprak solcanları sizi! Bi boka aklınız ermez... Kadının kalçasıyla göbeği yerindeyse mesele yok, gerisi umurunuzda değildir... İnsan, karakter demektir oysa... Karaktersiz kadın tuzsuz ekmek gibidir. Telsiz balalaykadan zevk alabilir misin, köpek!.

Vasili alaylı alaylı:

- Anlaşılan dün çok çekmişsin! dedi.

Yakov'la Malva'yı nerede, ne durumda gördüğünü Seryojka'ya sormak için meraktan çatlıyor, ama utancı engel oluyordu buna.

Barakaya girdiklerinde, Vasili bir bardak votka doldurdu Seryojka'ya. Kafayı çekip sarhoş olunca hikayeyi kendiliğinden anlatacağını umuyordu. Oysa votkayı bir dikişte içip bitiren Seryojka gürlüğüyle yutkunup iyice ayıldı. Sonra kapının önüne yan gelip oturdu, esneyip gerinmeye başladı.

- İçince ateş yutmuş gibi oluyor insan!..

Seryojka'nın votkayı bir yudumda yuvarlayışına şaşıp kalan Vasili:

- Sen de öyle bir içiyorsun ki birader! diye bağırdı.

Serseri, kızıl saçlarıyla kaplı başını sallayıp ıslak bıyıklarını avuçlarıyla sıvazladı, tumturaklı bir sesle:

- Öyleyimdir... dedi. Öyleyimdir kardeş! Hedefe her zaman kestirmeden giderim. Sağa sola sapmadan yuvarlanıp gideceksin, gerisine kulak asma! Düşeceğin yerin önemi yoktur!

Dünyanın dışına çıkacak değilsin nasıl olsa...

Vasili, asıl amacına sezdirmeden yaklaşmak için:

- Kafkasya'ya gitmek istiyordun hani? diye sordu.

- Canım ne zaman isterse, o zaman gideceğim. Aklıma esti mi, dosdoğru, burnumun doğrultusuna çekip giderim! Ya istediğime kavuşurum ya da kafam kırılır... Her şey bu kadar basit işte!

- Öyle ya... Kafanla yaşamıyorsun ki zaten...

Seryojka, Vasili'ye yan yan bakarak, alayla:

- Sevsinler senin kafacığını! dedi. Bucakta kaç kamçı yedin bakayım?

Vasili, sesini çıkarmadan Seryojka'ya baktı.

- Hükümet sizi dövüp serseme çevirmekle çok iyi ediyor... Gülerim halinize! Ne işe yarar şu senin kafan? Ha? Hangi yaraya merhem olur? Sen ne düşünebilirsin ki? Hiçbir şey! (Serseri, böbürlene böbürlene konuşuyordu.) Ama ben, aklıma esti mi çekip giderim! Tamam mı hemşerim! Herhalde senden çok daha ötelere varırım.

Vasili:

- Ona ne şüphe! diye gülümsedi. Sibirya'ya kadar yolun var...

Seryojka candan bir kahkaha attı.

Vasili, umduğunun tersine, onun sarhoş olmadığını gördükçe çileden çıkıyordu. Bir bardak votka daha vermeye de kıyamıyordu. Seryojka ayıkken ağzından laf alınmazdı... Neyse ki serseri kendiliğinden imdada yetişti:

- Bakıyorum Malva'yı sormuyorsun?

Vasili aldırılmaz görünerek:

- Soracak ne var? dedi ve içi bir önseziyle titredi.

- Pazar günü burada değildi... Bugünlerde neler yaptığını bir sorsana... Seni moruk seni!..

Kıskançlıktan çatlıyorsun değil mi?

Vasili, umursamıyormuş gibi elini salladı:

- Öylesi çok! dedi.

Seryojka ağzını çarpıtarak:

- Öylesi çok! diye Vasili'yi taklit etti. Eşek hoşaftan ne anlar... Sizi gidi kart aylar sizi...

Vasili alay ediyor görünerek:

- Ne diye övüp duruyorsun onu? dedi. Bizi başgöz etmeye mi niyetlisin yoksa. Eğer öyleyse, biz çoktan başgöz olmuşuz!..

Seryojka Vasili'yi süzerek sustu. Sonra elini onun omzuna koydu; düşünceli bir tavırla:

- Seninle yatıp kalktığımı biliyorum, dedi. Engel olmak istemedim buna, gereği yoktu... Fakat şimdi şu senin Yakov asılıp duruyor Malva'ya. Adamakıllı patakla o oğlam! Anladın mı? Yoksa ben pataklayacağım... İyi bir köylüsün sen... Hayvanın tekisin... Sana engel olmadım, bunu unutma...

Vasili boğuk bir sesle:

- Bak hele! Yoksa sen de mi onun peşindesin? diye sordu.

- Bana bak; eğer onun peşinde olsam, hepinizi yolumun üstünden silip süpürürdüm; tamam mı!.. Ama, onu alıp da ne yapacağım?

Vasili kuşkuyla:

- Öyleyse bu işe ne karışyorsun? diye sordu.

Seryojka, bu basit soru karşısında şaşırıp kalmıştı.

Gözlerini iri iri açtı, Vasili'ye bakıp güldü:

- Niye mi karışyorum? Bilmem... Yiğit bir kadın... Dobra dobra... Hoşuma gidiyor işte... Belki de... Acıyorum ona... Ne bileyim...

Vasili onu kuşkuyla dinliyor, fakat Seryojka'nın içtenlikle konuştuğunu da seziyordu.

- El değmemiş kız olsa da acısan, neyse ne... Acıyacak ne var onda!

Seryojka susuyor, denizin uzaklarında geniş bir ay çizerek burnunu kıyıya çeviren sandala bakıyordu. gözlerini iri iri açmış, yüzünü çocukça bir saflık bürümüşü.

Vasili bunu görüp yumuşadı.

- Çok iyi bir kadın olduğunda haklısın... Fakat daldan dala konar!.. Yakov ha? Ben ona haddini bildiririm! It oğlu ite bak!

Seryojka:

- Hoşlanmıyorum o çocuktan... diye düşüncesini belirtti.

Vasili sakalını sıvazlayarak dişlerinin arasından:

- Malva'ya sırnaşıyor mu gerçekten? diye sordu.

Seryojka kesinlikle:

- Kara kedi gibi aranızı girecek; söylemedi deme! diye karşılık verdi.

Doğan günün ışıkları denizin enginliklerinde pembe bir yelpaze gibi alevlendi. Dalgaların gürültüsüne karışan zayıf bir ses kopup geldi sandaldan:

- Çekiiin!..

Seryojka:

- Hey! Davranın çocuklar! Halat başına! diye bağırdı.

Az sonra hepsi de kendi yerlerini almışlardı. Denizden esnek bir halat uzanıyordu kıyıya.

Balıkçılar bunu omuzlarındaki kayışlara dolayarak ıkına sıkına kıyıya doğru çekmeye başladılar.

Ağm öteki ucunu da dalgaların üzerinde kayarak yaklaşan sandal kıyıya doğru sürüklüyordu.

Görkemli, parlak bir güneş yükseliyordu denizin üstünde.

Vasili, Seryojka'ya:

- Yakov'u görürsen söyle, yarın buraya gelsin, dedi.

Seryojka:

- Olur, diye karşılık verdi.

Sandal kıyıya yanaştı. Çevirmedekiler de kıyıya atlayarak ağın kendi taraflarına düşen ucuna asılmaya başladılar. İki grup yavaş yavaş birbirine yaklaşıyor; şamandıralar suyun üzerinde sıçrayarak düzgün bir yarım daire görünümü alıyorlardı.

Aynı gün, akşamın ilerlemiş saatlerinde, dalyandaki ırgatlar akşam yemeklerini yerken, Malva yorgun ve düşünceli, ters çevrilmiş ıskarta bir kayıdın üzerine oturmuş, karanlıklar içindeki denizi seyrediyordu. Orada, uzakta bir alev parıltısı vardı. Malva, Vasili'nin yaktığı ateş olduğunu biliyordu bunun. Ateş, denizin karanlık enginliklerinde yolunu şaşırılmış yapayalnız bir yolcu gibi, bir alev alev tutuşuyor, bir gücünü yitirmişçesine sönükleşiyordu. Dalgaların dinmek bilmez uğultusu içinde, ölgün ölgün titreyen bu sonsuzluklara gömülü noktacıda bakmak Malva'yı hüznlendiriyordu.

Arkadan Seryojka'nın sesi geldi:

- Ne yapıyorsun burada?

Malva başını çevirmeden:

- Sana ne? diye sordu.

- Merak...

Adam sustu. Kadına bakarak bir sigara sardı, ateşledi ve o da kayıdın arka tarafına oturdu.

Sonra dostça:

- Tuhaf kadınsın, dedi. Kimi zaman herkesten kaçarsın, kimi zaman da önüne gelene tav olursun...

Kadın kayıtsızca sordu:

- Sana mı tav oldum?

- Bana değil, Yakov'a.

- Kıskanıyor musun yoksa?

Seryojka elini Malva'nın omzuna vurarak:

- Hım... dedi. Soracağım şeye dürüstçe karşılık verir misin?

Kadın sırtını dönmüş oturuyordu. Seryojka yüzünü göremiyordu onun. Bu soru üzerine,

kısaca:

- Sor, dedi.

- Vasili'yi bıraktın mı? Ha?

Malva biraz sustuktan sonra:

- Bilmiyorum, dedi. Hem, sana ne bundan?

- İşte öyle...

- Ona kızgınlım.

- Niye?

- Beni dövdü.

- Nee?.. O ha? Sen de buna göz yumdun demek? Vay canına!

Seryojka şaşır kalmıştı. Kadının yüzünü yandan gözlüyor, alaylı alaylı cık cık yapıp duruyordu.

Malva içtenlikle:

- İstesem, dövdürmezdim kendimi, dedi.
- Niye dövdürdün öyleyse?
- Dövsün istedim.

Seryojka sigarasının dumanlarını kadının üstüne doğru alaylı alaylı üfledi.

- Demek adamakıllı tutkunsun o hırboya? İşe bak! Senin bu gibi şeylere kapılacağımı hiç sanmazdım...

Malva, dumanları eliyle uzaklaştırırken, yine kayıtsızlıkla:

- Hiçbirinizi sevmiyorum, dedi.
- Yalan söylüyorsun!

Malva öyle bir tavırla:

- Niye yalan söyleyeyim? diye sordu ki; Seryojka gerçekten de onun yalan söylemesi için bir sebep bulunmadığını anladı.

Ciddi bir tavırla:

- Eğer sevmiyorsan, ne diye seni dövmesine izin veriyorsun? dedi.
- Sanki ben biliyor muyum bunu. Hem, söyler misin, ne diye askıntı olup duruyorsun bana?

Seryojka:

- Allah Allah!.. diyerek başını salladı.

İkisi de uzun süre sustular.

Gece yaklaşıyordu. Bulutlar gökyüzünde adıı adıı kımlıyor, gölgeleri denize düşüyordu.

Dalgaların dinmek bilmez uğultusu sürüp gidiyordu.

Burundaki ateş sönmüşü. Fakat Malva hâlâ oraya bakıyordu. Seryojka da Malva'ya dikmişü gözlerini.

Bir ara:

- Baksana! dedi. Ne istediğini biliyor musun sen?

Malva içini çekerek:

- Ah bir bilsem! diye mırıldandı.

Seryojka, kararlı bir sesle:

- Bilmiyorsun demek... dedi. İşte bu çok kötü! Ben her zaman ne istediğimi bilirim! (Sonra sesini yumuşatarak...) Ama çoğu kez canım hiç bir şey istemez... diye sözlerini sürdürdü.

Malva düşünceler içinde:

- Her zaman bir şeyler isterim ben... dedi. Ama ne istediğimi bilmem... Kimi zaman bir sandala atlayıp denize açılmak gelir içimden! Uzaklara, uzaklara gitmek... İnsanların yüzünü bir daha hiç görmemek... Kimi zaman da karşıma ilk çıkan adamı baştan çıkarmak, kul köle etmek isterim. Sonra da eğlenirim onunla. Kimi zaman herkese, en çok da kendime karşı bir acıma duygusu uyanır içimde. Kimi zaman da bütün dünyayı yok etmek, sonra da korkunç bir ölümlle ölmek isterim... Hüüzün ve sevinç duyguları yüredimde çarpışıp durur... Ama insanlar kütük gibidirler hep.

Seryojka:

- İnsanlar idrençtir, diyerek Malva'ya katıldı. Bakıyorum ne kedisin, ne balıksın, ne de kuş... Ama yine de öteki kadınlarda olmayan bir şey var sende...

Malva:

- İyi ki öyle! diye güldü.

Soldaki kum tepelerinin ardından, kocaman, yumuşak bir ay çıkararak, denizi gümüş renkli ışınlarıyla aydınlattı. Sonra parlak gökkubbenin üzerinde usul usul kayarak yıldızların ışıltısını sönlükletirdi; kendi düşsel aydınlığıyla kucakladı onları.

Malva gülerek:

- Biliyor musun, ara sıra ne geliyor aklıma? dedi. Geceleyin şu barakalardan birini tutuşturursak, amma da şenlik olur ha!

Seryojka hayran hayran:

- Bak hele! diye bağırdı. (Sonra elini kadının omzuna vurarak.) Ne diyeceğim bak... dedi. İyi bir oyun oynamak için, ister misin bir akıl vereyim sana?

Malva ilgiyle:

- Ne aklıymış? diye sordu.

- Yakov nasıl? Kızıştı mı iyice?

Kadın gülerek:

- Yanıp tutuşuyor! diye karşılık verdi.

- Babasıyla kapıştırsana onu! Hey anam! Ne matrak olur be!.. Aylar gibi birbirlerine girerler...

Biraz moruğu kıskırt, biraz da ötekini... Sonra onları başbaşa bırakır; kenara çekiliriz! Ne dersin, ha?

Malva dönüp adama baktı. Seryojka'nın ayışığında daha az pütürlü görünen yüzü; saf, azıcık da hınzır bir gülümsemeye aydınlanmıştı. Bu tunçlaşmış çehrede hiçbir kötülük duygusundan iz yoktu.

Kadın yine de kuşkuyla sordu:

- Niçin sevmiyorsun onları?

- Ben mi?.. Vasili'yle hiçbir alıp vereceğim yok. İyi bir köylüdür o. Fakat Yakov haytanın biri.

Biliyor musun, aslında köylü milletinden hiç hoşlanmam ben! Canları cehenneme! Bir

dokunsan bin ah iştirsin! Yalan! Gerçekte karınları tok, sırtları pektir!.. Onlar için her şey

yapan bir belediyeleri var, toprakları, hayvanları var... Bir zamanlar bir belediye doktorunun

arabacısıydım, her Allahın günü köylülerle birlikteydim... Sonra yıllarca oradan oraya sürtüp

durdum. Köyün birine gidip azıcık ekmek iste de göreyim; kışına tekmeyi yapıştırıverirler.

Üstelik soruların da ardı arkası gelmez: Kimsin? Nesin? Pasaportun nerde? vb. vb... Onlardan

yediğim dayağın haddi hesabı yok... Gözünün yaşına bakmaz, at hırsızı diye yapışlar

yakana... Tıkarlar içeri... Hem toprakları var, hem de geçinemiyoruz diye sızlanırlar. Bir de

beni düşün... Neyim var şu yeryüzünde?..

Seryojka'yı ilgiyle dinleyen Malva:

- Sen köylü değil misin yoksa? diye sözünü kesti onun.

Seryojka bir çeşit gururla:

- Kentliyim ben! dedi. Uğlic kentindenim.

Malva düşünceli düşünceli:

- Ben de Pavliça'danım, diye mırıldandı.

- Beni hiç kimse korumaz! Ama köylüler öyle mi ya?.. Pekâlâ yaşayıp gidiyor şeytanlar! Belediyeleri var, her şeyleri var...

Malva:

- Bu belediye dediğin şey nedir? diye sordu.

- Ne midir? Şeytan bilir onun ne olduğunu! Köylüleri yöneten bir kuruluş işte... Canı cehenneme!.. Biz kendi işimize gelelim şimdi. Şunları dalaştırırsana! Ha, ne dersin? Nasıl olsa bir kötülük çıkmaz; dövüştükleriyle kalırlar!.. Vasili seni dövmüştü ya; bırak oğlu senin öcünü alsın ondan.

Malva:

- Öyle mi dersin? diye güldü. Fena fikir değil hani...

- Bir düşün... Senin yüzünden insanlar kıran kırana birbirlerine girecekler! Bunu seyretmek hoş olmaz mı? Senin bir çift sözün üzerine!.. Dilini bir iki kez döndürüvereceksin, olup bitecek!..

Seryojka kadının bu işteki rolünü ballandıra ballandıra, uzun uzun anlattı. Hem işin alayındaydı, hem de ciddiye. Sonunda:

- Ah, güzel bir kadın olmalıymışım ben!.. Dünyayı birbirine katardım vallahi!.. diye bağırarak sözlerini tamamladı; başını avuçları içine alıp sıktı, gözlerini kısıp sustu.

Ayrıldıklarında ay tam tepedeydi. Onlar gidince gecenin güzelliği daha bir belirdi. Şimdi ayın gümüş renkli ışıklarıyla kaplı sonsuz ve görkemli deniz, bir de yıldızlarla dolu parlak gökyüzü kalmıştı. Denizle gökyüzünün dışında; kum tepeleri, bodur bir söğüt fundalıdı ve kaba saba yontulmuş kocaman tabutlar gibi kumsalın üstünde yatan iki tane de uzun ve kirli baraka vardı. Fakat bütün bunlar, denizin eşsiz güzelliği karşısında zavallı, değersiz şeyler olarak kalıyor; yıldızlar onlara bakarak soğuk soğuk parlıyorlardı.

Babayla oğul karşı karşıya oturmuş, votka içiyorlardı. Votkayı oğlan getirmişti. Hem babasıyla otururken sıkılmamak, hem de onu yumuşatmak için yapmıştı bunu. Seryojka, Yekov'u fitlemiş; babasının ondan ötürü Malva'ya içerlediğini, kadını öldüresiye dövmekle tehdit ettiğini, Malva'nın Yakov'a bu yüzden yaklaşamadığını söylemişti. Sonra alay etmiş:

- Yaptığın numaraları baban çok fena ödetecek sana! demişti. Kulaklarını çekip bir arşın boyu uzatacak! İyisi mi hiç görünme gözüne!

Bu hiç sevmediği kızıl saçlı adamın alayları Yakov'un içinde babasına karşı derin bir nefret uyandırmıştı. Malva da ona kimi zaman ayartıcı, kimi zaman hüznünlü gözlerle bakarak delikanlıyı çileden çıkarıyordu...

İşte böylece Yakov, yolunu tıkayan bir kaya parçası gibi görmeye başlamıştı babasını. Öyle bir kaya parçası ki, ne üzerinden atlayabilirsin, ne de çevresinden dolanıp geçebilirsin.

Fakat şimdi, babasından hiç de korkmadığını hissediyor; onun asık suratına ve kötü kötü bakan gözlerine, kendine güvenen bir tavırla, sanki "Haydi, elini sür de göreyim!" dercesine bakıyordu.

İkinci bardakları da yuvarladıkları halde, balıkçılık üzerine birkaç önemsiz söz dışında, dişe dokunur bir şey konuşmamışlardı daha. İçlerinde birbirlerine karşı damla damla bir kin birikiyor, ikisi de az sonra bunun patlak vereceğini hissediyorlardı. Rüzgâr barakamın hasırlarını hışırdatıyor; adaç kabukları birbirine çarpıp tıkırıyor; sırtın ucundaki paçavra, bir şeyler fısıldıyordu sanki. Hepsi ürkek seslerdi bunların. Kararsız ve belli belirsiz bir şeyler isteyen uzak bir fısıltıyı andırıyorlardı.

Vasili asık bir yüzle:

- Seryojka içiyor mu hep? diye sordu.

Oğul, bardakları yeniden doldururken:

- İçiyor, diye karşılık verdi. Her akşam sarhoş.

- Mahvolacak... İşte başıboş hayatın sonu!.. Senin olacağın da işte bu...

Yakov kısaca:

- Ben öyle olmayacağım! diye karşılık verdi.

Vasili kaşlarını çatarak:

- Olmayacaksın demek! dedi. Ben ne dediğimi bilirim... Kaç zamandır buradasın? Üç ayı geçti, neredeyse dönme zamanın geldi, değil mi? Kaç para biriktirebildin bakalım?

Bardağındaki votkayı hırsıyla bir dikişte yuvarladı ve sakalını öyle sert bir hareketle sıvazladı ki, başı ileri geri sallandı.

Yakov çok yerinde olarak:

- Bu kadar kısa zamanda kaç para kazandım ki, biriktireyim? diye karşılık verdi.

- Öyleyse ne diye sürtüp duruyorsun?.. Çekip gitsene köye!

Yakov sessizce gülümsedi.

Oğulun susması karşısında çileden çıkan Vasili, gözdağı verircesine:

- Ağzım eğip bükme! diye bağırdı. Karşında baban konuşuyor! Sırtacak ne var? Bana bak! Sen çok erken azmaya başladın! Ben adamın ağzına gem takmayı bilirim ama...

Yakov bardağını votkayla doldurup içti. Bu gereksiz sataşmalara içerliyor, fakat babasını büsbütün kızdırmamak için dilinin ucuna gelen sözleri tutmaya çalışıyordu. Onun öfkeyle parlayan bakışlarından biraz da ürkmüştü.

Oğulun yalnız kendi bardağını doldurup yuvarladığını gören Vasili büsbütün çileden çıktı.

- Baban sana eve git diyor, sen buna sırtarak karşılık veriyorsun ha? Bu cumartesi hesabını kesecek, dosdoğru köyün yolunu tutacaksın! Anladın mı?

Yakov sertçe:

- Gitmeyeceğim! dedi ve başını öfkeyle dikeltti.

Vasili:

- Bak hele sen! diye haykırdı, elleriyle fıçıya abanarak doğruldu. Ulan sen benim sözlerimi işitiyor musun, işitmiyor musun? Sen babana nasıl çemkirirsin, köpek!.. Çektiğim sopaları unuttun mu yoksa? Ha, unuttun mu?

Dudakları titriyor, yüzü seğiriyordu. Şakaklarındaki damarlar kabarmıştı.

Yakov babasına bakmadan, hafif bir sesle:

- Ben hiçbir şeyi unutmadım, dedi. Sen her şeyi hatırlıyor musun acaba?

- Sen bana akıl öğöretemezsin! Senin beynini patlatırım!

Yakov babasının havaya kalkan elinden sakındı, dişlerini sıkarak:

- Dokunma bana... dedi. Burası köy değil...

- Sus! Ben her yerde senin babanımlı..

Yakov ağır ağır yerinden kalkarken, gülümseyerek:

- Bucaktaki gibi beni kamçılamazsın burada, dedi. Burası bucak değil...

Vasili'nin gözleri kan çanağına dönmüştü. Yumruklarını sıkımsı, boynunu ileriye uzatmsı, votka kokan nefesiyle kızgın kızgın soluyarak oğlunun karşısına dikilmiştı. Yakov geriye sıçradı, kendisine vurmaya hazırlanan babasının her hareketini dikkatle izlemeye başladı. Sakin görünmesine rağmen, sucuk gibi terliyordu... Masa diye kullanılan fıçı vardı aralarında.

Vasili, sıçramaya hazırlanan bir kedi gibi sırtını kamburlaştırarak:

- Demek kamçılayamam ha? diye hırlıladı.

- Burada herkes eşit... İkimiz de işçiyiz...

- Nee?

- Ne olmuş? Niye saldırıyorsun üzerime? Anlamadığımı mı sanıyorsun? Önce sen başladın...

Vasili böğürdü ve kolunu birdenbire öyle bir savurdu ki Yakov kendini koruyamadı. Yumruğu başına yemiştı. Sendeledi, bir yumruk daha savurmaya hazırlanan babasının öfkeden canavarlaşmsı suratına bakarak dişlerini gıcırdadı. Yumruklarını sıkarak:

- Dur, yoksa kötü olacak! diye bağırdı.

- Göstereceğim sana!

- Bırak beni diyorum!

- Babana?.. Babana karşı geliyorsun ha?..

Baraka dar geliyordu. Çuvallar, yere devrilen fıçının altındaki kütük ayaklarına dolaşıyordu. Yakov sapsarı, ter içinde, işlerini sıkımsı, gözleri kurt gibi parlayarak, kendini yumruklarıyla savuna savuna babasının önünde ağır ağır geriliyordu. Gözünü kan bürüyen Vasili, körlemesine yumruk sallıyordu. Ansızın tuhaf bir öfke nöbetine tutulmuş, azgın bir domuza dönmüştü.

Yakov sakın, fakat korkutucu bir tavırla:

- Dur! Yeter artık! Dur! dedi.

Vasili hırlıdaya hırlıdaya saldırıyor, fakat savurduğu yumruklar oğlunun yumruklarına çarpıyordu sadece.

Kendisinin daha çevik olduğunu anlayan Yakov:

- Hele hele... Vay anasını... diyerek babasını kışkırtıyordu.

- Bekle... Dur...

Yakov yana sıçradı, denize doğru koşmaya başladı.

Vasili de başını öne eğip kollarını ileri doğru uzatarak onun peşi sıra atıldı. Fakat ayağı bir yere takıldı, yüzükoyun kuma yuvarlandı. Ellerini yere bastırdı, çabucak dizlerinin üstüne doğrulup oturdu. Adamakılı bitkin düşmüştü. Güçsüzlüğünü kavramanın ve onur kırıklığının acısıyla kederli kederli uludu...

Boynunu Yakov'a uzattı, titreyen dudaklarından köpükler saçararak:

- Lanet olsun sana! diye hırlıladı.

Yakov sandala dayanmış, acıyan başını eliyle ovuşturuyor; keskin gözlerle babasına bakıyordu. Gömleğinin yenlerinden biri yırtılmış, sarkıyordu. Yakası da paralanmıştı. Terli, beyaz gööüsü, yağlanmış gibi, güneşin altında parıl parıl parlıyordu. Babasına karşı içinde bir hoşgörü duygusu uyanmıştı şimdi. Kendini ondan daha güçlü buluyordu. Adam perperişan, zavallı bir durumda kuma oturmuş, yumruklarını sallayarak oğlunu tehdit ediyordu. Bunu gören Yakov, güçlülerin güçsüzler karşısındaki o aşadılıyıcı, küçümser tavrıyla gülümsedi.

- Lanet olsun sana! Yüz bin kere lanet olsun!..

Vasili'nin gırtladından öylesine şiddetli bir lanet haykırışı kopmuştu ki, Yakov ister istemez ürktü; denizin uzaklarına, dalyana baktı. Bir an için, bu zavallı haykırış oralardan duyulmuş gibi geldi ona.

Fakat dalgalardan, güneşten başka bir şey yoktu görünürde. Yakov o zaman bir tükruk fırlatarak:

- Bağır!.. dedi. Zararı kime? Kendine... Madem iş buraya vardı, bak ne diyeceğim sana...

Vasili:

- Sus!.. diye haykırdı. Defol karşımdan, defol!..

Yakov, babasının davranışlarını gözden kaçırmaksızın sözlerini sürdürdü:

- Köye gitmeyeceğim... Kışı burada geçireceğim... Burası benim için çok daha iyi. Aptal değilim, anlıyorum bunu. Burada hayat çok daha kolay... Köyde olsak, köle gibi kullanırdın beni; ama artık geçmiş ola!

İşaret parmağını sallayarak babasına gözdağı verdi, güldü. Yeniden gözü dönen Vasili sıçrayıp doğruldu, eline bir kürek geçirerek Yakov'a doğru koştı. Hırılı bir sesle:

- Babana! Babana ha? Öldüreceğim seni!.. diye bağırıyordu.

Fakat o gözü öfkeden dünyayı görmez bir halde sandalın yanına vardığında, Yakov uzaklardaydı. Gömleğinin yırtık yeni havada sallana sallana koşuyordu.

Vasili küreği Yakov'un arkasından fırlattı, tutturamadı. Yeniden bitkin düşerek yüzükoyun yuvarlandı; sandalın bordasını tırnaklarıyla kazıya kazıya oğluna baktı. Öteki, uzaktan bağırıyordu:

- Utan, utan! Saçın sakalın ağardı, hâlâ bir kadın için kuduruyorsun... Allah seni ıslah etsin!

Beni köye dönecek sanma... Sen git oraya... Burada yapacak işin kalmadı...

Vasili, oğlunun bağırışını da bastıran bir sesle uludu:

- Yakov! Sus Yakov! Öldüreceğim seni!.. Defol! Defol!

Delikanlı döndü; ağır ağır uzaklaşp gitti.

Vasili bomboş, anlamsız gözlerle oğlunun arkasından baktı. Yakov, uzaklaştıkça kısalıyor; ayakları kuma gömülüydü sanki... Önce beline kadar, sonra omuzlarına kadar gömüldü...

En sonra da başı kum tepeciğinin ardında görünmez oldu. Yok olup gitti... Fakat az sonra, kaybolduğu yerin biraz ötesinde, yeniden ortaya çıktı bu baş. Sonra omuzlar, sonra bütün vücut göründü... Yakov biraz daha ufalmıştı şimdi... Babasına doğru döndü, bağırarak bir şeyler söyledi. Vasili bu bağırışa:

- Lanet olsun sana! Lanet olsun, lanet olsun! diye haykırarak karşılık verdi.

Öteki, elini salladı; yeniden yola koyularak bir başka kum tepesi ardında gözden kayboldu.

Vasili uzun süre, sandala yaslanmaktan sırtı sızlayıncaya kadar oðlunun arkasından baktı. Sonra bitkin bir halde ayaða kalktı, kemiklerinin sızılısından bir an için sendeledi. Kuşadı, koltuk altlarına kadar çıkmıştı. Parmaklarını güçlükle kımıldatarak onu çözdü, gözlerine kadar yaklaştırtıp baktı, sonra yere fırlattı. Barakaya doðru yürürken kumun üzerinde bir oyuða raslayarak durdu, burasının düştüğü yer olduðunu anımsadı, düşmeseydim yakalardım onu diye düşündü.

Baraka darmadaðınmıktı. Gözleriyle araştırdıdı votka şişesini çuvalların arasında buldu, eðilip aldı. Mantar, şişenin ağızına sıkıca yerleşmişti. Vasili onu ağır ağır çıkardı, şişeyi kafasına dikmek istedi. Fakat cam, titreyen dişlerine çarpıyor; votka, ağızının kıyılarında sakalına ve göðsüne dökülüyordu.

Başu uğulduyor, yüreği sıkışıyor, sırtı sızım sızım sızılıyordu.

Yüksek bir sesle:

- İşim bitmiş benim, yaşlanmışım! diyerek barakanın girişindeki kumların üstüne çöktü. Deniz uzayıp gidiyordu karşısında. Dalgalar her zamanki gibi gürültüyle gülüp oynayıyorlardı. Vasili uzun uzun suya baktı; oðlunun özlemle söylediği sözler geldi aklına.

"- Ah, bütün bu su toprak olsaydı! Ekilip s r lebilseydi!"

Köylünün içi acıyla burkuldu. g ðs n  şiddetle oğuşturdu; çevresine baktı, derin bir ah çekti.

Başu  ne düşmüş, sırtı sanki ağır bir yük altındaymışçasına kamburlaşmıştı. Gelip bir şey tıkanmıştı boğazına; boğulacak gibi oluyordu.  ks rmeye başladı, gökyüzüne bakarak istavroz çıkardı. Benliğini kaplayan zalim bir düşünce, onu ağırlığı altında eziyordu sanki.

... On beş yıldır kahrını çeken namuslu, çilekeş karısını bir sürtük uğruna yüzüstü bırakmıştı.

Tanrı da oðlunun isyanıyla cezalandırıyordu onu işte! Evet, Tanrı büyüktü!

Oğlu ona hakaret etmiş, babalık onurunu ayaklar altına almıştı... Hem de ne için? Aşadılık bir orospu uğruna!.. Böyle bir oğul, yaşaması daha iyiydi. Peki, ya onun, ihtiyar bir adamın, çoluğunu çocuğunu unutarak bir orospuyla düşüp kalkması günah değil miydi?..

İşte Tanrı'nın kutsal öfkesine uğramış; öz oðlunun eliyle bulmuştu cezasını... Tanrı büyüktü!..

Vasili iki büklüm oturmuş, istavroz çıkartıyor; kirpiklerinde birikerek görmesine engel olan gözyaşlarını akıtmak için sık sık gözlerini kırpıştırtıyordu.

Güneş denize doðru alçalıyordu. Günün kızıl ışıkları gökyüzünde yavaş yavaş s nmeye başlamıştı. Uzaklardan gelen ılık bir meltem, köylünün yaşlar içindeki yüzünü okşuyordu.

Vasili derin bir pişmanlık içinde, uyuyup kalıncaya kadar orada öylece oturdu.

Yakov babasıyla kavgalarının ertesini günü, dalyandan otuz mil ötede mersin balığı avlamak için, bir grup ırgatla birlikte, gemi yedeğindeki bir mavnayla denize açılmıştı. Beş gün sonra, bir yelkenliyle, tek başına geri dönüyordu. Yiyecek getirmesi için yollamışlardı onu. Dalyana  ğleden sonra ırgatların dinlenme saatinde vardı. Hava korkunç sıcaktı. Yakov seke seke barakalara doðru yürürken, çizmelerini giymediği için sövüp sayıyordu kendine. Kızgın kum ayaklarını yakıyor, balık pullarından ve kemiklerinden de sakınması gerekiyordu. Sandala dönmeye  şeniyordu. Bir an önce bir şeyler yiyip Malva'yı görmek için sabırsızlanıyordu. Denizde geçirdiği sıkıcı günler arasında sık sık Malva'yı düşünmüştü. Babasıyla görüşüp görüşmediklerini, neler konuştuklarını merak ediyordu şimdi... Adam Malva'yı dövmüş

müydü acaba? Dövmüş olsaydı keşke! Biraz yola gelirdi hiç deðilse! Çok oynak, çok başına buyruktu çünkü...

Dalyan sessiz ve tenhaydı. Barakaların pencereleri açıldı. Barakalar, bu kocaman tahta sandıklar da sıcaktan bunalyor gibiydiler. Kahyanın, barakaların arasında gizlenmiş gibi duran yazıhanesinde bir çocuk, avazı çıktıdı kadar bağırıyor; fiçların oradan fısır fısır birtakım sesler geliyordu.

Yakov cesaretle o yana doğru yürüdü. Malva'nın sesini duyar gibi olmuştu çünkü. Fakat fiçların yanına varıp da aradaki boşluğa bakınca hemen geri çekildi, kaşlarını çatarak durdu. Fiçların gölgesinde, kızıl saçlı Seryojka, ellerini ensesinde kenetlemiş, sırtüstü yatıyordu. Bir yanında Vasili, öte yanında Malva oturmuştu.

Yakov: Babamın ne işi var burada? diye düşündü. Yoksa kadına daha yakın olmak için kendini buraya mı aldirttı? Şeytan herif! Anam bir bilse bunları!.. Gitmeli mi yanlarına? Yoksa burada mı kalmalı?

Seryojka:

- Demek böyle! dedi. Elveda demeye geldin ha? Eh, ne yapalım! Git, toprağını eşele bakalım...

Yakov sevinçle gözlerini kırıştırdı.

Sonra babasının sesi geldi kulağına:

- Evet, gidiyorum artık...

Delikanlı o zaman cesaretle ilerleyerek:

- Merhaba! dedi.

Babası ona şöyle bir bakıp öte yana döndü. Malva kaşını bile oynatmadı. Sadece Seryojka, ayağını oynattı, gür bir sesle:

- Aşık Yakov da uzak ülkelerden döndü işte! dedi.

Sonra her zamanki sesiyle:

- Koyun postu yüzer gibi, bu oğlanın derisini yüzüp davul yapmalı! diye ekledi.

Malva sessizce gülümsedi.

Yakov otururken:

- Çok sıcak, dedi.

Vasili, oğluna yeniden göz atarak:

- Ben de seni bekliyordum Yakov, diye söze başladı.

Babasının sesi her zamankinden daha yumuşakmış gibi geldi Yakov'a. Yüzünde de alışılmadık, bambaşka bir ifade vardı.

Yakov:

- Yiyecek almaya geldim... dedi. Sonra Seryojka'dan bir sarımlık tütün istedi.

Seryojka kıvıldamadan:

- Aptallara verecek tütünü yok benim, dedi.

Parmağıyla kumları karıştıran Vasili, dokunaklı bir sesle:

- Yakov, ben eve dönüyorum... diye mırıldandı.

Oğlu saf saf babasının yüzüne bakarak:

- Ya, öyle mi? diye sordu.

- Ya sen... Sen burada mı kalıyorsun?

- Evet, ben kalıyorum... İkimiz birden evde ne yapalım?

- İyi ya... Bir diyeceğim yok... Nasıl istersen... Bebek deöilsin ki... Yalnız bir şeyi... aklından çıkarma... Şunun şurasında az bir ömrüm kaldı benim... Yaşamasına biraz daha yaşarım belki... Fakat nasıl çalışacağımı bilemiyorum... Topraktan soğudum galiba... Diyeceğim şu: Orada bir anan olduğunu aklından çıkarma...

Güçlükle konuştuğu belli oluyor, sözleri dişlerinin arasında takılıp kalıyordu sanki. Sakalını sıvazlarken elleri tir tir titriyordu.

Malva gözlerini Vasili'ye dikmişti. Seryojka gözlerinden birini kırpıştırıyor, ötekisiyle dik dik Yakov'a bakıyordu. Yakov sevinçten uçacak gibiydi. Fakat bunun anlaşılmasından çekiniyor, gözleri ayaklarında susuyordu.

- Ananı unutma sakın... Onun tek oğlu olduğunu aklından çıkarma...

Yakov ezilip büzölerek:

- Niye söylüyorsun bunu? dedi. Ben de biliyorum.

Babası, oğluna kuşkuyla bakarak:

- Biliyorsan ne âlâ!.. diye sözlerini sürdürdü. Ben de unutmayasın diye söylüyorum işte...

Vasili içini çekti. Birkaç dakika dördü de sustu. Sonra Malva söze başladı.

- Birazdan işbaşı çanı çalacaktır.

Vasili ayağa kalkarak:

- Eh, ben gideyim artık!.. dedi.

Ötekiler de kalktılar.

- Allahasımarladık Seryojka... Volga taraflarına yolun düşerse, belki uğrarsın ha?.. Simbirsk kasabasında Mazlo köyü dersin; Nikolo Lıykovski bucağına bağlı...

Seryojka:

- Pekâlâ! diyerek onun elini sıktı ve kızıl tüylerle kaplı, damar damar pençesinin içinde bu eli bir süre tuttu, Vasili'nin asık ve kederli yüzüne gülümseyerek baktı.

Vasili:

- Nikolo Lıykovski büyük bir bucaktır... diye açıklamada bulundu. Adımı duymayan yoktur. Bizim köy onun dört verst ötesinde...

- Tabii, tabii... Kısmet olur, çıkıp gelirim bakarsın...

- Allahasımarladık!

- Güle güle, iyi adam!

Vasili, kadının yüzüne bakmadan, boğuk bir sesle:

- Allahasımarladık Malva! dedi.

Malva gömleğinin yenisiyle, hiç acele etmeden dudaklarını sildi; sonra beyaz ellerini adamın omuzlarına koydu; ciddi bir tavırla ve sessizce, onun yanaklarıyla dudaklarını üçer kere öptü. Vasili bozularak anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı. Yakov yüzündeki gülümsemeyi gizlemek için başını öne eğdi. Seryojka tembel tembel esneyerek gökyüzüne baktı ve:

- Sıcaktan bunalacaksın, dedi.

- Zararı yok... Eh, allahasımarladık Yakov!

- Güle güle!

Karşı karşıya duruyor, ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Bir anda ve tekdüze bir biçimde havada cınlayan "Allahâısmarladık" sözü, Yakov'un yüreğinde babasına karşı sıcak bir duygu uyandırmıştı. Fakat bunu nasıl belirteceğini bilemiyordu. Onu Malva'nın yaptığı gibi kucaklamalı mı, yoksa Seryojka gibi elini mi sıkmalıydı sadece? Oğlunun kararsızlığı Vasili'yi incitiyor, biraz da utanca benzer bir şey duyuyordu onun karşısında. Burundaki olay ve Malva'nın deminki öpücükleri uyandırmıştı bu duyguyu.

Sonunda:

- Eh, ananı unutma!.. dedi.

Yakov tatlı bir gülümsemeye:

- Unutur muyum hiç! diye bağırdı. Sen gönlünü ferah tut... Çocuk değilim ben...

Vasili başını sallayarak:

- Eh, böyle işte!.. dedi. Hadi, sağlıcakla kalın; beni de kemlikle anmayın... Seryojka, tencereyi yeşil sandalın kık altına, kuma gömdüm.

Yakov hemen:

- Tenceden ona ne? diye sordu:

Vasili:

- Yerime o geçti şimdi... Voli bekçisi oldu! diye karşılık verdi.

Yakov, Seryojka'ya baktı, Malva'ya göz attı ve bakışlarındaki sevinç parıltısını gizlemek için başını öne eğdi.

- Hoşça kalın kardeşler, ben gidiyorum artık!

Vasili onları selamlayıp yola koyuldu. Malva da arkasından yürüdü:

- Seni geçireyim biraz...

Seryojka yeniden kuma uzandı, Malva'nın arkasından gitmek isteyen Yakov'un ayağını yakaladı.

- Hop dedik! Nereye?

Yakov kurtulmaya çalışarak:

- Bırak beni! diye homurdandı.

Seryojka onun öteki ayağını da yakaladı.

- Otur bakalım aşadı!..

- Off! Şakanın sırası mı?

- Şaka etmiyorum... Otur aşadı!

Yakov dişlerini sıkarak durdu.

- Ne istiyorsun?

- Bekle! Kes sesini! Düşünüyorum şimdi, sonra söylerim.

Delikanlıya sert, korkutucu bir bakış fırlatınca, Yakov sesini kesti...

Malva'yla Vasili bir süre sessizce yürüdüler. Kadın ikide bir, yandan adamın yüzüne bakıyor; gözlerinde tuhaf ışıltılar dolaşıyordu. Vasili ise yüzünden düşen bin parça, susuyordu.

Ayakları kuma gömülüyor, ağır ağır ilerliyorlardı bu yüzden.

- Vasili!

- Ne var?

Kadına bir an bakıp başını hemen öte yana çevirdi.

Malva sakın, pürüzsüz bir sesle:

- Biliyor musun, dedi; Yakov'la seni, ben düşürdüm birbirinize... Hem de bile bile... Belki de kavgasız gürültüsüz yaşayıp giderdiniz burada...

Vasili bir süre karşılık vermedi; sonra:

- Niçin yaptın bunu? diye sordu.

- Bilmem... Yaptım işte!

Gülümseyerek omuzlarını silkti.

Adam öfkeyle:

- İyi halt ettin! dedi. Senden de bu beklenir!

Malva ses çıkarmadı.

- Mahvedeceksin oğlanı! Canına okuyacaksın! Tüh! Cadısın sen, cadı, Tanrı'dan korkmuyorsun... Utanmak nedir bilmiyorsun... Nedir bu yaptıkların?

Kadın:

- Ne yapmalıyım dersin? diye sordu.

Sesinde ne bir kaygı, ne bir keder belirtisi vardı.

Vasili kızıp köpürerek:

- Ne mi yapmalısın? Şu sorduğun şeye bak!.. diye bağırdı.

Kadını bir yumrukta yere sermek, göğsünü ve suratını çizmelerinin altında çığneyip ezmek için şiddetli bir istek duydu. Yumruklarını sıkarak geriye baktı.

Orada, fiçilerin yanında, Yakov'la seryojka'nın görüntüleri kımlıyordu. İkisi de onlardan yana bakıyorlardı.

- Defol git! Bir yerini kıracağım yoksa!..

Malva'nın yüzüne eğilmiş, neredeyse fısıltı denebilecek bir sesle sövüyordu. Gözleri kan çanağına dönmüşü. Sakalı tir tir titriyordu. Kadının başörtüsünün altından taşan saçlarını kavramamak için, ellerini güçlkle zaptedebiliyordu.

Malva kılımı bile kıpırdatmadan, yeşil gözleriyle, sakın sakın ona bakıyordu.

- Öldürsem yeridir seni!.. Bekle... Bir gün belanı bulacaksın nasıl olsa...

Kadın gülümsedi. Bir süre sustu. Sonra derin derin içini çekerek umursamaz bir tavırla:

- Eh, yeter artık, hadi sağlıcakla kal! dedi ve birdenbire geriye dönerek yürüyüp gitti. Vasili onun arkasından homurdanıyor, dişlerini gıcırdatıyordu. Malva, Vasili'nin kum üzerindeki açık ve derin ayak izlerine basmaya çalışarak dalyana doğru ilerliyor; ayaklarıyla bu izleri siliyordu. Böylece ağır ağır, fiçilerin yanına kadar geldi.

Seryojka:

- Uğurladın mı onu? diye sordu.

Malva başını evet anlamında sallayarak Seryojka'nın yanına oturdu. Yakov, sadece kendisinin işittiği bir şeyler mırıldanıyormuşçasına dudaklarını kımlatarak Malva'ya bakıp tatlı tatlı gülümsedi.

Seryojka, bir şarkının sözleriyle tekrarladı sorusunu:

- Onu uğurlarken için yandı mı?

Malva başıyla denizi işaret edip bir başka soruyla karşılık verdi:

- Ne zaman gidiyorsun oraya, buruna?

- Akşamüstü.

- Ben de geleceğim...

- Çok güzel! Buna sevindim işte...

Yakov kararlı bir tavırla:

- Ben de geleceğim! dedi.

Seryojka gözlerini kırpıştırarak:

- Seni çadırın var mı? diye sordu.

Ölgün bir çan sesi havayı titreterek ırgatlara iş başını duyurdu. Çabuk çabuk, birbiri arkasına havada dağılan bu sesler, dalgaların neşeli hışırtısı içinde kayboldular. Yakov küstah bir tavırla Malva'ya bakarak:

- Beni o çadırıyor! dedi.

Malva şaşırarak:

- Ben mi? diye sordu. Seninle ne alıp vereceğim var benim?

Seryojka ayağa kalktı, sert bir sesle:

- Açık konuşalım Yakov! dedi. Eğer ona asılacak olursan, dayaktan gebertirim seni! Hele parmağının ucunu bile dokundurmaya kalkarsan, kendini sinek gibi ölmüş bil! Bir vuruşta toz ederim seni! Mesele benim için bu kadar basit!

Yüzü, görünüşü ve Yakov'un gırtladına doğru uzanan damar damar elleri, Seryojka'nın hiç de şaka etmediğini gösteriyordu.

Yakov bir adım gerileyerek ezik bir sesle:

- Dur bakalım! Bir de ona soralım!.. diyecek oldu.

Seryojka:

- Kes sesini ulan! diye karşılık verdi. Kuzu eti yemek senin gibi itlere mi kaldı? Yalayasın diye bir parça kemik verilerse, kuyruğunu kısıp teşekkür et! Anladın mı? Salak!

Yakov, Malva'ya baktı. Kadın, yeşil gözlerinde alaycı, küçümseyici bir gülümsemeyle Yakov'u süzdü ve Seryojka'ya öyle yaltaklanarak sokuldu ki, delikanlı ter içinde kaldı. Onu orada bırakarak, yan yana uzaklaştılar. Yakov, kahkahalarını işitti az sonra. Saç ayağını hırsıyla yere vurdu, hızlı hızlı soluyarak öylece kalakaldı.

Uzaklarda, sarı ve ölgün kum tepeliklerinin ötesinde; küçük, karanlık bir insan görüntüsü kıvıldıyordu. Sağında neşeli, güçlü bir deniz güneşin altında parıl parıl yanyor; solundaysa, ufkun sonuna kadar, tekdüze, hüznü verici bir çöl uzayıp gidiyordu. Yakov bu yalnız adama baktı, baktı, sonra onur kırıklığı ve şaşkınlık yaşlarıyla buğulanan gözlerini kırpıştırdı, elleriyle hızlı hızlı göğsünü oğuşturdu.

Dalyanda çalışma kızışmıştı.

Malva'nın göğüsten gelen, ayartıcı sesi çınladı:

- Kim aldı benim bıçağımı?..

Dalgalar güürldüyor, güneş parlıyor, deniz güliyordu...

1897

BOZKIRDA

Canımız ölesiye sıkkın, kurtlar gibi aç ve bütün dünyaya öfkeli, Perekop'tan çıktık. Bütün bir gün bir şey çalabilmek ya da kazanabilmek için elimizden geleni yapmış, fakat sonunda ikisini de başaramayacağımıza aklımız kesince daha ileriye gitmeye karar vermiştik. Ama nereye? Daha ileriye olsun da...

Çoktandır yürüdüğümüz bu hayat yolunda ne pahasına olursa olsun daha ileriye gitmeye hazırдық. Her birimizin ayrı ayrı, sessizce verdiği bu karar, aç gözlerimizdeki keskin parıltılardan açıkça okunuyordu.

Üç kişiydik. Kerson'da, Dinyeper kıyısında bir meyhanede tanışmıştık kısa bir süre önce. Birinci arkadaş, demiryolu taburunun askerlerindendi. Sonradan -söylediğine göre- yol ustası olmuş. Kızıl saçlı, iri yarı bir adamdı. Külrengi gözlerinin soğuk bir bakışı vardı. Almanca biliyordu. Hapishane yaşayışı üzerine geniş bilgi sahibiydi.

Bizim gibiler geçmişlerinden söz etmeyi pek sevmeyiz. Her zaman az çok bir nedeni vardır bunun. Bu yüzden birbirimize inanıyor, hiç de değilse inanmış görünüyoruz. Çünkü aslında kendimize de inandığımız yoktu pek.

Ince dudakları her zaman kuşkuyla büzülmüş, ufak tefek, kuru bir adam olan ikinci arkadaş, Moskova Üniversitesi'nin eski öğrencilerinden olduğunu söyleyince, ben ve asker gerçek sanmıştık bunu. Aslında, bir zamanlar, öğrenci mi, polis hafiyesi mi, yoksa hırsız mı olduğu umurumuzda değildi. Tanıştığımızda bizimle aynı tabakadan olduğunu bilmemiz yetiyordu. Açtı. Kentlerde polisin, köylerde müjriklerin özel ilgisinden tedirgin oluyor; kovalanmış, aç bir canavar gibi hem onlardan, hem ötekilerden nefret ediyor; herkese, her şeye karşı evrensel bir kin besliyordu. Aynı yolun yolcusuyduk yani.

Üçüncü bendim. Küçük yaşlardan beri çok alçakgönüllüyümdür. Erdemlerimden söz etmeyeceğim bu yüzden. Safdil görünmemek için de eksiklerime değinmeyeceğim. Yalnız, kişiliğim üzerine bir yargıya varabilmemiz bakımından şu kadarını söyleyeyim: Kendimi ötekilerden daha iyi buluyordum. Bugün de aynı kamdayım.

Böylece Perekop'tan çıktık; bir çobana raslarız umuduyla ilerlemeye başladık. Onlardan her zaman ekmek istenebilir. Bu konuda yolcuları geri çevirdikleri pek görülmemiştir.

Askerle ben yan yana yürüyorduk. "Öğrenci" arkamızdan geliyordu. Zamanında ceket olduğu belli bir şey sarkıyordu omuzlarından. Sıfır numara traşlı, sivri, fırlak kafasına geniş bir şapka artıdı geçirmişti. Renk renk yamalarla kaplı boz renkli bir pantolon bacaklarını sıkı sıkı sarıyordu. Yolda bulduğu bir çizme koncunu elbisesinin astarından koparttı parçalarla çıplak ayaklarına bağlamıştı. Sandal adını verdiği bu şeylerle dünyanın tozunu kaldırarak sessizce yürüyor; yeşilimsi küçük gözleri kıvılcımlar saçıyordu.

Al basmadan bir gömlek vardı askerın sırtında. Kerson'dan "elceğiziyle" aldığı söylüyordu bunu. Gömleğin üstüne de kalın, pamuklu bir yelek geçirmişti. Ordu yönetmenliğince "saç kaşının üstüne kabadayınca yıkılmış" rengi belirsiz bir asker kasketi vardı başında.

Bacaklarında geniş bir Ukrayna şalvarı sallanıyordu. Yalınayaktı.

Ben de onlar gibi giyimli ve yalınayaktım.

Bozkır, dört bir yana göz alabildiğine uzayıp gidiyor; mavi, kızgın ve bulutsuz gökkubbenin altında engin genişlikte, yuvarlak, kara bir tabak gibi yatıyordu. Onu geniş bir çizgiyle kesen boz renkli, tozlu yol, ayaklarımızı yakıyordu. Arada bir, kısa ve sivri sapları, tuhaf bir biçimde, askerin çoktandır ustura değmemiş yüzünü andıran yeni biçilmiş ekin tarlalarına rashıyorduk. Asker kısıkça, kalın bir sesle şarkı söyleyerek gidiyordu:

"Ve senin kutsal pazarını ilahilerle kutluyoruz..."

Ordudayken kışla kilisesinde zangoç gibi bir şeymiş. Sayısız ilahiler, manzumeler biliyor; nedense, canımız konuşmak istemediği zamanlarda bu bilgisini hep kötüye kullanıyordu. Karşımızda, ufukta, kıyıları yumuşak çizgili, mordan pembeye kadar renk renk birtakım görüntüler belirdi.

"Öğrenci":

- Bunlar Kırım dağları olmalı, dedi.

- Dağlar! (Asker bağırdı.) Dostum, sen dağları görmekte acele ettin. Onlar bulut... Baksana, görmüyor musun?.. Sanki sütlaç...

Bulutların sütlaç olmalarındaki güzelliği düşündüm.

Asker:

- Kör şeytan! diye küfür sallayarak tükürdü. Bir tek canlı varlığa olsun raslayabilseydik! In cin top oynuyor... Bu gidişle kışın ayların yaptığı gibi kendi pençelerimizi emmek zorunda kalacağız...

"Öğrenci" üst perdeden:

- İnsanların bulunduğu yerlerden geçmemiz gerektiğini söylemiştim, dedi.

Asker öfkeleni:

- Söylemiştim!.. Sadece söylemek için bilgi edinmişsin zaten. İnsanların bulunduğu yer hani? Şeytan bilir nerde?

"Öğrenci" dudaklarını büzerek sustu. Güneş batıyor; bulutlar çeşit çeşit, sözle anlatılamaz renklerebürünüyordu. Bir toprak ve tuz kokusu geldi burnumuza.

Bu kuru, lezzetli koku, iştahımızı büsbütün kamçıladi. Midemiz kemiriliyordu. Tuhaf, tatsız bir duyguydu bu. Sanki vücudumuzun özsuları çekiliyor, buharlaşıyor; kaslarımız gevşeyip pörsüyordu. Ağzımız, boğazımız kupkuru kesilmişti. Güçlölkle yutkunuyorduk. Başımız dönüyor, gözlerimizin önünde kara lekeler uçuşuyordu. Bu lekeler kimi zaman üstünde dumanlar tüten bir et parçası ya da bir somun oluveriyor; hayal gücümüz "geçmişin bu dilsiz görüntülerini" kendilerine özğü kokularla donatıyor, işte o zaman midelerimiz bir bıçakla oyuluyordu sanki.

Yine de duygularımızı birbirimize ileterek, bir yerde bir koyun sürüsü görürüz ya da Ermeni pazarına yemiş götüren bir Tatar arabasının keskin gıcirtısını iştiriz umuduyla gözlerimizi dört açmış, kulaklarımız kirişte, yürüyorduk.

Fakat bozkır bomboş uzayıp gidiyordu. Bir gün önce üçümüz bir buçuk iki kiloluk bir çavdar somunuyla beş tane karpuz yemiştik. Fakat kırk verst yol almıştık bunun üstüne. Giderimiz

gelirimize uygun değildi yani ve Perekop'un pazar yerinde uyumaya çekilmişken, midelerimiz kazınarak uyanmıştık.

"Öğrenci" pek yerinde olarak, geceleyin uyuyacağımıza bir şeyler... yapmamızı önermişti. Fakat düzenli bir toplumda mülkiyet hakkını zedeleyecek tasarımlardan yüksek sesle söz etmek yakışık almayacağı için bunu geçelim. Doğruluktan ayrılmak istemem; kabalık işime gelmez. Yaşadığımız şu yüksek uygarlık günlerinde insan ruhlarının gitgide yumuşadığını bilenlerdenim. Komşusunun boğazına düpedüz onu boğmak amacıyla sarılan bir kimse bile, elden geldiğince kurallara uyarak, incelikle yapmaya çalışıyor bunu. İnsan ahlakındaki bu ilerlemeyi kendi boğazımın geçirdiği bir deneyden biliyorum. Sevinerek belirtiyim ki, dünyamızda her şey gelişmekte, yetkinleşmekte. Hapishanelerin, meyhanelerin, genelevlerin yıldıan yıla çoğalması bunu yeterince kanıtlamıyor mu?

Kuruyan tükürüklerimizi yutarak, midelerimizdeki sancıyı dostça konuşmalarla bastırmaya çalışarak, ıssız bozkırda, batan günün kızılıntrak ışıkları içinde yürüyorduk. Güneş, renk renk bezediği yumuşak bulutlara usulca giriyor; arkamızdan ve yanlardan göğe doğru yükselen mavimsi bir sis, asık yüzlü ufukları daraltıyordu.

Asker yol üstünden bir ağaç parçası alarak:

- Kardeşçikler, ateş yakmak için çalı çırpı toplayın, dedi. Geceyi bozkırda geçirmek zorunda kalacağız; çiğ düşer! Hayvan tersi, dal parçası, ne bulursanız alın.

Yolun iki yanına dağıldık. Kuru ot ve yanabilecek ne varsa toplamaya koyulduk. Yere her eğilişimizde yüzükoyun kapaklanıvermek, kara ve yağlı toprağı yemek, yemek, tıka basa yemek, sonra oracıkta uyuyakalmak için dayanılmaz bir istek uyanıyordu içimizde. Varsın sonsuz bir uyku olsun bu; umurumuzda değildi. Yemek, çiğnemek, sıcak ve koyu bir yiyeceğin ağzımızdan geçerek kuruyup darlaşmış yemek borularımızdan aktığını, bir şeyler emmek tutkusuyla kızışan midelerimize indiğini hissetmekten başka bir şey istediğimiz yoktu.

Asker:

- Hiç değlise kök mök bulabilseydik... diye içini çekti. Birtakım yenilebilir kökler vardır... Fakat sürülmüş kara toprakta hiçbir kök yoktu. Güney gecesi hızla bastırıyordu. Daha güneşin son ışıkları sönmeden, koyu mavi gökyüzünde yıldızlar parlamaya başlamıştı bile. Çevremizde gölgeler yoğunlaşıyor, bozkırın sonsuz uzaklığı gitgide daralıyordu...

"Öğrenci" usulca:

- Kardeşçikler, diye fısıldadı; orada, solda bir adam yatıyor...

Asker kuşkuyla:

- Ne adamı? diye homurdandı. Adamın orada ne işi var?

- Ne bileyim, git de sor. Bozkıra yerleştiğine göre muhakkak ekmeği de vardır.

Yolun solunda, yüz yüz elli metre ötede yükselen karanlık tümseğin, bir insan olduğunu ancak "öğrenci"nin yeşil, keskin gözleri seçebilirdi. Asker baktı, kararlı bir tükürük fırlatarak:

- Oraya gidiyoruz! dedi.

Sürülmüş tarladaki toprak keseklerini çabuk çabuk geçerek karaltıya doğru yaklaşılmaya başladık. İçimizde beliren yiyecek ümidi, açlığımızı büsbütün keskinleştiriyordu. Oldukça yaklaştığımız halde tümsekte bir kıpırdanma yoktu.

Asker bozuk bir sesle, hepimizin aklından geçen şeyi söyledi:

- Belki de insan deðildir.

Fakat tam bu sırada kuşklarımız dağıldı. Karaltının kımıldadığını, yükseldiğini gördük. Bir insandı bu. Dizlerinin üstünde duruyordu şimdi. Kolunu bize doğru uzattı; boğuk, titrek bir sesle bağırdı:

- Yaklaşma, yakarım!

Puslu havada kısa, kuru bir şakırtı işitildi.

Zınk diye durduk. Bu düşmanca karşılamadan ötürü sersemlemiştik. Birkaç dakika sustuk.

Asker hınçla:

- Al-çak herif! diye homurdandı.

"Öğrenci" düşünceli düşünceli:

- Hım... dedi. Silah taşıdığına göre kulağı kesiklerden olmalı.

Asker:

- Hey! diye bağırdı.

Bir şeye karar verdiği belliydi.

Adam kımıldamadan öylece duruyor, ses etmiyordu.

- Hey, oradaki! Sana dokunmayacağız... Varsa ekmek ver bize... Haydi, kardeş... Isa aşkına!..

Allah belanı versin, alçak namussuz!..

Bu son sözleri bıyıkları arasından söylemişti.

Adam hâlâ susuyordu.

Asker sesinde bir hırçınlık ve ümitsizlik titremesiyle yeniden söze başladı:

- İşittin mi? Ekmek istiyoruz! Yanına gelmeyeceğiz... Sen oradan fırlat...

Adam kısaca:

- Olur, dedi.

"Benim sevgili kardeşlerim" diye başlayan, en kutsal, en temiz duygularla dolu bir söylev, bizi bu boğuk ve kısa "Olur!" sözcüğü kadar çoşturamaz, duygulandıramazdı.

Asker tatlı tatlı gülümseyerek:

- Bizden korkma iyi adam, diye söze girişti...

Adam en azından yirmi adım ötemizde olduğu için bu gülümsemeyi görmüyordu.

- Bizler zararsız kimseleriz! Rusya'dan Kuban'a gidiyoruz... Yolda paramızı düşürdük...

Azığımız da tükendi... İşte, iki gündür kursağımıza bir şey girmede...

İyi adam, kolunu sallayarak:

- Tut! diye seslendi.

Havada kara bir toprak göründü, az ötemize, tarlaya düştü. "Öğrenci" onun peşinden atıldı.

- Şunu da tut! Hepsi bu kadar...

"Öğrenci" bu ilginç sadakaları toplayıp getirdiğinde, bir buçuk kilo kadar bayat buğday ekmeğine sahip olduğumuzu gördük. Ekmek kuru ve pisti. Bayat somun, tazesinden daha doyurucudur. Nemi azdır çünkü.

- Al sana... Al sana... Al sana...

Asker büyük bir özenle paylarımızı dağıtıyordu.

- Dur, olmadı... Bilgin! Seninkinden bir lokma daha koparayım, onunki az oldu...

"Öğrenci", ekmeğinden on beş yirmi gramlık bir parçanın eksilmesine sessizce katlandı. Ben lokmamı ağzıma attım; taşı bile öğütmeye hazır olan çenemin sıtmalı bir çabuklukla hareket etmesine engel olarak, ağır ağır çönmeye koyuldum. Lokmalar gırtladımdan aşığı indikçe büyük bir zevk duyuyor; bu zevki uzatmak için, ağır ağır, sindire sindire çöniyordum her parçayı. Sıcacık lokmalar anlatılmaz bir zevkle birbiri arkasına mideme iniyor, hemen o anda kan ve ilik oluyordu sanki. Midem doldukça yüreğim de tuhaf, sessiz, canlandırıcı bir sevinçle ısınıyordu. Ümitsiz açlık günlerini, arkadaşlarımı unutmuş; kendimi bütün benliğimle yaşadığım dakikaların zevkine kaptırmıştım.

Fakat avucumdaki son ekmeğ kırıntısını da ağzıma atınca ölesiye aç olduğumu hissettim.

Karşıma oturup eliyle midesini oğuşturan asker:

- O namussuzda yağ ya da et var... diye homurdandı.

"Öğrenci":

- Hiç kuşku yok, dedi. Ekmeğe et kokusu sinmişti... Sonra mutlaka ekmeği de vardır. Tabanca olmasaydı...

Bu son sözü sessizce eklemişti.

- Kimdir acaba? Neyin nesi?

- Bizlerden olmalı...

Asker:

- Köpeğin biri! diye kestirip attı.

Birbirimize değecek kadar yakın oturmuş, silahlı velinimetimizin bulunduğu yere bakıyorduk.

Orada ne bir ses, ne de bir kıpırtı vardı.

Gece karanlık güçlerini çevremize yđıyordu. Bozkır bir ölüm sessizliğine gömülmüştü.

Birbirimizin soluğunu işitiyorduk. Bir tarla faresinin kederli ışlığı duyuluyordu arada bir...

Yıldızlar, gökyüzünün bu canlı çiçekleri başımızın üstünde parlıyordu. Biz açtık.

Bu olağanüstü sayılabilecek gecede yanımdaki arkadaşlardan ne iyi, ne de kötü olmadığımı

övünçle söylemeliyim. Onlara kalkıp adamın üstüne gitmeyi öneren ben oldum.

Dokunmayacaktık ona; sadece nesi var, nesi yok yiyecektik. Ateş ederse, varsın etsindi. Vursa vursa birimizi vururdu. Sonra tabancı kurşunuyla kolay kolay ölmezdi adam.

Asker ayağa fırlayarak:

- Gidiyoruz, dedi.

"Öğrenci" daha ağırdan aldı.

Koşarcasına ilerlemeye başladık, "Öğrenci" arkamızdan geliyordu.

Asker ona:

- Hey arkadaş! diye azarlayan bir sesle bağırdı.

Karşıdan boğuk bir homurtu ve keskin bir mekanizma şakırtısı geldi. Bir ateş parladı, kuru bir patlama işitildi.

Asker sevinçle:

- Iska! diye bağırarak bir sıçrayışta adamın yanına vardı. Şeytan herif! Şimdi gösteririm sana!...

"Öğrenci" çıkına atıldı.

"Şeytan herif"se demin diz çökmüşken şimdi sırtüstü yuvarlanmış, kollarını açmış, hırıldıyordu...

Ona bir tekme savurmaya hazırlanan asker bu durum karşısında şaşırarak:

- Bu da nesi? diye bağırdı. Herif kendi kendini mi vurdu yoksa? Hey! Ne oldun? Kurşun kendine mi değdi?

"Öğrenci"nin sesi sevinçle çınladı:

- Et var, çörek var, ekmeğ var... Her şey var kardeşçikler!

Asker:

- Hıh, canın cehenneme, geber... diye bağırdı. Yemek başına!

Ben adamın elinden tabancayı aldım. Hırıldıyı kesmişti. Kıpırdamadan yatıyordu şimdi. Bir fişek daha vardı namluda.

Yeniden yemeğe oturduk. Sessizce yedik, yedik... Adam çıt çıkarmadan, öylece yatıyordu.

Onunla ilgilendiğimiz yoktu.

Ansızın hırıldılı, titreğ bir ses yükseldi:

- Aziz kardeşçikler! Bunu gerçekten de ekmeğ için yaptınız, öyle mi?..

Tüyerimiz ürpererek baktık. "Öğrenci"nin lokması boğazında kalmışti. İki büklüm olup öksürmeye başladı.

Asker, ağzı yemekle doluyken sövüp saymaya koyuldu:

- Köpek soylu! Kuru kütük gibi ikiye ayırmalı seni! Derini mi yüzeceğiz sandın? Ne işimize yarar? Mundar! Domuz suratlı! Şuna bak! Eline silah almış, insanlara ateş ediyor! Melun! Söverken bir yandan da atıştırdığı için sözlerinin etkisi azalıyordu.

"Öğrenci" uğursuz bir sesle:

- Bekle, yemeğimiz bitsin de seninle öyle hesaplaşacağız, diye homurdandı.

O zaman gecenin karanlığında ürkütücü, ulumaya benzer hıçkırıklar yükseldi.

- Kardeşçikler... Bilir miydim?... Korkumdan ateş ettim... Afon'dan Smolensk'e gidiyordum...

Tanrım... Sıtmam tuttu... Güneş battı mı vay halime!.. Afon'dan sıtma yüzünden ayrıldım...

Marangozluk yapıyordum orada... Ben maragozum... Karım bekliyor... İki küçük kızım... Üç dört yıl var, hiç birini görmedim... Kardeşçikler... Hepsini yiyin...

"Öğrenci":

- Kaygılanma, yiyeceğiz... dedi.

- Tanrım! Sizin zararsız, iyi insanlar olduğunuzu bilsem... ateş eder miydim? Kardeşçikler...

Allahın bozkırı... Gece... Haksız mıyım?

Bunları söylerken bir yandan da ağlıyordu. Titreğ, ürkek bir sesle uluyordu daha doğrusu.

Asker horgörüyle:

- Şuna bak, zırlıyor! dedi.

"Öğrenci":

- Yanında para olmalı, diye aklından geçeni belirtti.

Asker göz kırptı, ona bakıp güldü:

- Kavrayışlı adamsın... Neyse, haydi ateş yakıp uyuyalım artık.

"Öğrenci":

- Ne olacak? diye sordu.

- Cami cehenneme! Ne yapalım, yakalım mı adamı?

"Öğrenci" sivri kafasını sallayarak:

- Fena olmazdı! dedi.

Marangozu iniltileriyle başbaşa bırakıp topladığımız çalı çırpıyı almaya gittik. Taşıyıp getirdik, tutuşturduk, sonra sessizce ateşin başına oturduk. Yalınlar gecenin karanlığında usul usul tütüyor, bulunduğumuz küçük yeri aydınlatabiliyordu sadece. Bir öğünlük daha yiyeceğimiz vardı, ama gözlerimiz kapanmaya başlamıştı.

Marangoz:

- Kardeşçikler, diye seslendi.

Üç adım ötemizde yatıyor, sanırım zaman zaman bir şeyler mırıldanıyordu.

Asker:

- Ne var? dedi.

- Oraya... ateşin yanına gelebilir miyim? Ölümüm yaklaştı... Kemiklerim kırılıyor... Tanrım!

Evime ulaşamayacak mıyım?..

"Öğrenci":

- Sürün gel... diye kararını bildirdi.

Marangoz kolunu ya da bacağını yitirmekten korkuyormuşçasına adıı adıı sürünerek ateşe yaklaştı. Uzun boylu, iskelet gibi zayıf bir adamdı. Tir tir titriyor; çektiği acı, iri, bulanık gözlerinden açıkça okunuyordu. Yüzü kasılmıştı. Bu kemikli yüz, ateşin aydınlığında bile balmumu gibi sapsarıydı. Uzun, kuru ellerini ateşe uzattı; eklem yerlerinden uyuşuk uyuşuk, adıı adıı bükülen kemikli parmaklarını çıtlatmaya başladı. Öyle ki ister istemez içi bulanıyor, bakmak istemiyordu insan.

Asker asık bir yüzle:

- Bu durumda ne diye yayan gidiyorsun? dedi. Paran çok mu değerli, ha?

- Denizden gitme demişlerdi... Kırım'dan git, hava alırsın. Ama yürüyemez oldum... Öleceğim kardeşçikler! Bozkırda bir başıma öleceğim... Kurtlara kuşlara yem olacağım... Kimse ne olduğumu bilmeyecek... Karım... kızlarım boş yere bekleyecek... Yazmıştım onlara...

Kemiklerimi bozkır yağmuru yıkayacak... Tanrım, Tanrım!

Yaralı bir kurt gibi kederle uluyordu.

Askerin tepesi attı; ayağa fırlayarak:

- Ee, yettin artık şeytan! diye bağırdı. Ne zırlıyorsun? Seni mi dinleyeceğiz? Gebereceksen geber! Ama kes sesini!.

Ben:

- Yatalım, dedim. Sen de ateşin yanında kalmak istiyorsan, ulumayı kes... Yettin artık...

Asker vahşi bir sesle:

- İştittin mi? dedi. Öyleyse söyleneni yap. Bize bir lokma ekmek fırlattın, sonra da kurşun attın diye çevrende pervane olacağımızı mı sanıyorsun? Pis şeytan! Bizim yerimizde başkaları olsaydı... Neyse!

Sustu, sırtüstü toprağa uzandı.

"Öğrenci" daha önce yatmıştı. Marangoz korka korka ateşin yanında tor top oldu, gözlerini alevlere dikip sustu. Dişlerinin çatırtısını işitiyordum. "Öğrenci" de kıvrılmış, solumda yatıyordu. Yatar yatmaz uyumuş olmalı. Asker, ellerini ensesinde kenetlemiş, göde bakarken: - Ne gece, değil mi? dedi. Gökyüzü değil de yorgan sanki. Dostum, bu başıboş hayatı seviyorum ben. Soğukla, açlıkla başbaşasın; ama özgürsün... Karşanın görüşenin yok... Istersen kendi kafanı dişleyip kopar, kimse ne yapıyorsun demez. Çok açlık çektim şu günlerde. Aklımdan çok kötü şeyler geçti... Ama şimdi yatmış, gökyüzüne bakıyorum... Yıldızlar göz kırpmıyor bana... "Lakutin" diyorlar; "dünyayı dolaş, kimseye kulak asma... Her şey daha iyi olacak..." Hey! Marangoz! Ya sen, senden ne haber? Bana kızma, gönlünü ferah tut... Ekmeğini yediysek ne olmuş yani... Senin ekmeğin vardı, bizim yoktu, biz de seninkini yedik... Hani sen de az vahşilerden değilsin ha! Gözünü kırpmadan ateş ediyorsun... Kurşunun insana zarar verdiğini bilmiyor musun yoksa? Az önce çok kızmıştım. Yere yuvarlanmasaydın, yaptığın densizlikten ötürü iyi bir kötek atacaktım sana! Neyse, ekmeğ için de kaygılanma. Yarın Perekop'tan alırsın... Parasız adama benzemiyorsun... Sıtmaya tutulalı çok oldu mu? Ha?

Askerin kalın sesiyle hasta marangozun titrek sesi uzun süre uğuldayıp durdu kulaklarımda. Gece gitgide karararak yeryüzüne abanıyor; ciğerlerim taze, serin bir havayla doluyordu. Ateşten ölçülü bir aydınlık, canlandırıcı bir ısı yayılıyor; gözlerim kapanıyordu...

.....

- Kalk! Canlan, gidiyoruz!

Gözlerimi korkuyla açtım, kolumu sıkıca kavrayan askerin de yardımıyla hızla sıçrayıp doğrudum.

- Haydi, sallanma! Yürü!

Yüzü sert ve kaygılıydı. Çevreme bakındım. Henüz doğmakta olan güneşin pembe ışınları marangozun mosmor, kıpırtısız yüzüne vuruyordu. Ağzı aralıktı. Yuvalarından fırlamış gözlerinin camsı bakışlarında büyük bir korku okunuyordu. Ceketinin önü parçalanmıştı. Yatışında bir idretlilik vardı. "Öğrenci" görünürlerde yoktu.

- Ne o, bakakaldın! Haydi diyorum!

Dokunaklı bir sesle bunu söylerken bir yandan da kolumu çekiyordu.

Sabah serinliğinde titreyerek:

- Ölmüş mü? diye sordum.

Asker:

- Hiç kuşkun olmasın, diye karşılık verdi. Seni boğsalar sen de ölürsün!..

- Ne? diye bağırdım. Boğmuşlar mı? Yoksa "Öğrenci" mi?

- Başka kim olacak? Sen mi boğdun? Yoksa ben mi? İşte... Okumuş adam... Sen herifin işini bitir, sonra da bizi ölüyle başbaşa bırakıp tabanları yağla... Eğer bunu bilsem, dün öldürürdüm bu "öğrenci"yi. Bir vuruşta öldürürdüm. Şakağına yumruğu indirdiğim gibi, dünyadan bir alçak eksilirdi! Yaptığı işi anlıyorsun, değil mi? Şimdi öylesine yürümeliyiz ki, hiçbir insan gözü bizi bozkırda görmesin. Anladın mı? Bugün marangozu bulacak, boğularak soyulduğunu göreceklerdir. Sonra bizim gibileri sıkıştırmaya başlarlar... Nereden geliyorsun?

Geceyi nerede geçirdin? Bizde onun bir şeyi yok gerçi... Fakat dur hele... Tabancası koynunda. Şu işe bak!

- At onu! diye askere akıl verdim.

Düşünceli düşünceli:

- Atmak mı? dedi. Fakat değerli bir şey... Belki de yakalayamazlar bizi... Yok, atmayacağım... Bunu marangozdan aldığımızı kim bilecek? Atmayacağım... Üç ruble eder. Kurşunu da var... Eh! Şu kurşunu sevgili dostumuzun kulağına öyle bir keyifle boşaltırdım ki! Köpek! Kaç para götürdü acaba, ha? Melun!..

Ben:

- Marangozun kızları ne olacak şimdi?.. dedim.
- Kızlar mı? Hangi kızlar? Ha, bunun kızları mı? Hiç kaygılanma... Büyüyecekler ve bize varmayacaklar... Onları bırak şimdi... Kardeş, haydi gidiyoruz... Nerden gidelim?
- Bilmem... Hepsi bir...
- Hepsinin bir olduğunu ben de biliyorum... Sağdan gidelim. Deniz o yanda olmalı.

Yola koyulduk.

Bir ara geriye baktım. Uzakta, bozkırda bir tümsek yükseliyor; üzerine gün ışıkları vuruyordu.

- Ne bakıyorsun? Hortladı mı yoksa? Korkma, yetişemez bize... Okumuşlar becerikli olur, işini sağlama bağlamıştır... Hıh, arkadaşına bak! İyi ekti bizi! Eh, kardeş (başını kederle salladı) insanlar bozuluyor, yıldan yıla bozuluyor!..

Issız bozkır, sabah güneşle pırıl pırıl, dört bir yana uzayıp gidiyor, ufukta gökyüzünün saydam, okşayıcı aydınlığıyla birleşiyordu. Bu özgür toprağın üzerinde, mavi gökkubbeyle örtülmü bu engin genişlikte, haksız bir şey olabileceğini düşünemezdi insan.

Arkadaşım bir sigara sararken:

- Karnım da bir acıktı ki kardeş! dedi.
- Bugün ne yiyeceğiz, nerede, nasıl?

Bilmece!..

.....

Bana hastanede bu hikayeyi anlatan koğuş arkadaşım:

İşte böyleken böyle, dedi. Sonradan çok dost olduk bu askerle. Birlikte Kars'a kadar gittik. Görmüş geçirmiş, yaman bir delikanlıydı. Tam bir serseri idi. Saygı duyardım ona. Birlikte ta... Küçük Asya'ya kadar gittik. Orada yitirdik birbirimizi...

Ben:

- Marangozu arada bir düşündüğünüz oluyor mu? diye sordum.
- Gördüğünüz gibi, dedi. Anlattım işte...
- Şey... Yani bir şey hissediyor musunuz?
- Ne hissedebilirim? Siz nasıl benim başıma gelen şeyden sorumlu değilseniz, ben de onun başına gelenden sorumlu değilim. Hiç kimse hiçbir şeyden sorumlu değil, çünkü hepimiz aynıyız, hayvanız.

1897

www.AzerUn.com

www.ElmasGunes.net